

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 *
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 *
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 *

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 Szombat utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatás
 vagy megőrzésére nem vállal köte-
 lezet.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 1.

A hatalomért

(Dr. H. L.) A bukott liberális rendszer nem akar beletörödni megmásíthatatlan sorsába. Csapás csapást, kudarcz kudarczot, csatavesztés vereséget ért táborában egymás után most már innen-onnan egy esztendőn keresztül. Nincs is már törvényes, megengedett fegyvere. Jog szerint és a nemzet akaraterejével szemben egyformán legyőzött, valósággal tönkresilányított ellenfél, aki azonban még mindig elég számító önzéssel és a boszu vak ösztönétől vezéreltetve huzza-halogatja, a végleges, az elkerülhetetlen kapitulációt s miután küzdeni nyílt harcban nem képes, hát minden igyekvésével ártani akar.

Aknamunka, bécsi besugárás, intrika, a koalíció befeketeítése, ellentétek keresése és kiélesítése a király és az ország, a korona és a nemzet között, ezek azok az eszközök, ez az a szégyenletes terep, amelyen a szabadelvű párt hajótöröttjei bujkálnak, settenkednek leselkednek. Itt eszelték ki a proletárok föluszításának tervét is az általános választói jog hangzatos köpenye alatt, itt szőtték meg azt a bécsi hálót, amelyben a vezérlőbizottság a késő időkre fájdalmas emlékü fekete szombaton ország-világ előtt oly végtele-
 nül megalázó módon megbottlott. Innen,

buvóhelyükről röpitik ki a gyanúsítások mérgezett nyilait is, majd azért, hogy éket verjenek a koalícióba, majd meg azért, hogy diszkreditálják az ellenzéki blokkot a nemzet szemében.

Főként az bántja őket, hogy az általuk gyűlölt hazafias keresztény irányzat a koalíció vonalain mindenütt diadalmasan nyomul előre. A néppárt, a keresztény közéleti törekvések mindig is nagy száka voltak a szabadelvű rendszer szemében. Sokáig el is nyomták, ahol és ahogy csak lehetett. Ma fordult a kocka s az egykor hatalomban, uralmon levő párt alul került. Most tehát még ezerszer élesebben fenekedik a gyűlölet. Tény hogy a tűz és víz nem férnek össze. Tény, hogy a keresztény politika kardinalis kérdésekben nem ismer tréfát. Tény, hogy az az egészséges szellem, amely a keresztény akcióból kiad az ellenzéki politikába, amióta befolyást gyakorolhat rá, máris észrevehető üdvös fordulatot, elismerésre érdemes újabb alakulásokat hozott. Azok a mesterséges válaszfalak, a melyekkel a liberálisok állandóan elszigetelték a többi ellenzéki pártot a legdencziózusabb ráfogásokkal illetett, a legbádatrabban besötétített keresztény politikai pártalakulástól, végre ledőltek. Csak pár hónapja ennek és valamennyi ellenzéki árnyalat egyértelműleg elismeri, hogy rendkívül jótékony hatással volt a nem-

zeti öntudat fokozottabb érvényesülésére a bevallottan keresztény politikusok bevonása a szövetség keretébe.

Ez a legvörösebb posztó a hatalmát vesztett rendszer szemében, ez fáj neki s ettől fél legjobban. Ezért halljuk egyre, hogy a klerikalizmus blamája és bénítja a blokk akcióját, ezért halljuk gunyolását nap-nap után a higgadtabb nemkeresztény elemeknek, akik a koalíció hazafias munkáját támogatják. Ezért olvassunk időközönként naiv profécziákat, hogy majd mennyire elnyomja a középosztályt a sok mágnás. Erről jó a sok haszontalan udvari pletyka, amely mindenféle lehetetlen aulikus kombinációk, halgatag híresztelések központjává különös előszeretettel tenné meg a keresztény közélet harcosságait. Ma ezt, holnap azt. Semper aliquid haeret. Mostanában is azt írta egyik osztrák szabadelvű lap magyar sugalmazásra, hogy Zichy János gróf programja úgy hasonlít Fejérváryéhoz, mint egyik tojás a másikhoz. A magyar liberális organumok persze híven reprodukálják ezt a szörnyen szellemes firkát, noha jól tudják, hogy a szóban levő politikus egyáltalán nem dolgozott ki programot a válság megoldására.

Ha már a pártokon kívül álló Zichy János gróftól ennyire gyűlölik a bukott rendszer radikálisait, mekkora riadalom lesz majd akkor, ha néppárti vezér-

„TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

Jüdel, a lócsiszár . . .

Írta: Várady István.

Szász-Régenben híres lóvásárok szoktak lenni. Hét vármegye gazdaközönsége adott egymásnak találkát a Nagy Boldog-Asszony napi vásárkor. Hét vármegye lókupecze, lócsiszárja fordul meg itt; ki vesz, ki ad 5 frt. nyereséggel vagy veszteséggel, anilyen a szerencse. Mikor a hogy jön, Híába, az üzlet, üzlet.

Csakugyan a hetedik vármegyéből, annak is a határától készült erre a vásárra Miska gazda. Az ifju kezdő gyerek csak most vette át a gazdaságot, de akik ismerik azt mondják, hogy jól érti a módját az Istenadta. Lovakra volt szüksége. Minden vásárt össze járt már, de vagy nem talált kedvére valót, vagy ha talált, azt nagyon borsosan tartották.

— Miska gazda! Mondok én magának valamit. Ne menjen sehova. A jövő héten lesz Régenibe a vásár, jöjjön velem oda. Ott nagyon jó lovak vannak. Ott olyan vásár van, a milyen sehol sincs. Ugy éljek én!

Aki pedig így szólt, az a szomszéd talu-

egyik közismert lakója. Tágas orlyukakkal, erős szemöldökkel, hegyes szakállal. Lábán télen-nyáron csizma, a hátán vagy kezében egy horgos bot s esetleg balyu. Mindenki jól ismerte Jüdel, a lócsiszárt.

Eljött a régen vásár ideje. Miska gazda és Jüdel utra keltek. Egy darabig vonaton utaztak. Ezalatt még három lócsiszár csatlakozott a kompániához. Szász-Régen felé tartottak. Egy állomásnál valamennyien leszálltak s aztán gyalog folytatták utjukat a cél felé.

Éppen egy faluba értek, mikor teljesen besötétedett. Bementek a korcsmába. Miska gazda enivalót és bort kért.

Jüdel és társai csak nézték, hogy Miska gazda miként telepszik le a vendég szoba asztalához, míg ők egy sarokban húzódtak meg.

A vendéglős valami krumpli levest tett az asztalra és jelentette, hogy miután egyebe nincsen, egy pár tojásból fog rántottát csinálni. Majd hitsorsosaihoz fordult s kérdezte azok egyikétől. „Nos mi ujság Szálinál?” (A lánya abba a községbe ment férjhez, amelyben Jüdel lakott).

— Mi ujság legyen? — mondá a kérdező. Nincs semmi ujság. A Szálinak tegnap lett egy kicsi fia. Ha ez ujság, akkor ez az ujság.

— Fiu, csakugyan fiu? kérdé nagy örömmel a korcsmáros.

— Hát nem hiszi? Miért hazudjak én? — Hát persze hogy fiu. Az igaz, hogy éppen úgy lehetne leány is, de ez most fiu. Én tudom. Ugy éljek én, hogy az fiu.

— Ejnye korcsmáros, hát a rántotta meg a bor elmarad?

— Hozom kérem, azonnal hozom! Hallod Rebeka, a Szálinak fia van. Igen, fia van. Jüdel mondta Meny be.

Erre egy öreges anyóka gurult be. Ugy állott rajta a ruha, mintha vasvillával dobták volna rá.

Az ott elkezdett lefetyelni. Nagysokára az exprex vonat gyorsaságával berobogott a korcsmáros a rántottával. Aztán kiszaladt s újra berontott. Egyik kezében a bor, a másikban egy fazék, amit hitsorsosai elé tett.

Egyenként szedték ki belőle a héjába főtt krumplit. Főtt krumpli, zöld hagyma, kenyér — ez a menüjük a mai vacsorán.

Végül Jüdel átszólt az asztalhoz.

— Lássá Mihály gazda. Maga sohasem lesz gazdag ember. Most sokat evett. Megfekszi a gyomrát. Ez rossz, na meg drága is. Meglássa nem fog tudni aludni. Ugy-e hogy 57

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — Női costümök, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

angol divatszabó cég

— Szövetek és bélések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

politikus nyer döntő befolyást a kibontakozás dolgában. Pedig ezt is megérhetik.

Fáj a szabadelvűeknek, a szabadkőműveseknek, a modern pogányoknak, hogy a hatalom kisiklik kezükből, míg halálos ellenségüknek maholnap részük lesz benne. Ez a bajuk a liberális elzüllött proletárjainak, a fejbeverő, kizsároló szociáldemokratáknak is. A nemzetközi vezérek jó előre érzik a dörgést. Ha a keresztény szellemmel átítatott koalíció kerül kormányra és az elhanyagolt munkásságot a majd rendelkezésre álló hatalmi eszközökkel becsületes irányba fogja vezetni, akkor a dologtalanságnak, a pártadónak, a könnyű életnek vége. Akkor elő kell venni a vésőt, kalapácsot, az ollót, tűt, czerlát, az esztergapadot, egyszóval dolgozni kell és nem lehet a nyomor kizsárolásából uri módon élni.

Nincs többé ország, elveszett a hatalom, oda a dicsőség. Ezzel nem tud megbarátkozni sem az alsó, sem a felsőfoku liberálisizmus. No, ha nem tudnak megkülönböztetni sorsukkal, az ő bajuk. Sőtalan haragjuk, neveléses gyanúsításuk a keresztény politikát áldásos előrehaladásában megakadályozni most már nem képes többé. És hát ez a fő. Kisdéd játékaik pedig nem számítanak. Oderint, dum metuant.

A politikai válság.

Fejérváry itthon van és tanácskozik tanácsosaival; Bécsben pedig folyik a tanácskozás az ő programja felett, melylyel vagy őt, vagy mást fognak ismét ügyvezetővé kinevezni. Budapesten biztosra veszik ma is, hogy Fejérváry lesz az, a kire a király újból rábizza az ország megrekedt szekerét. Azt írják és beszé-

lik, hogy Fejérváry, aki oly önérzetesen mondott le, mert az általános választói jog kérdésében kudarcot vallott, most már enged ebben is, sőt ő is, Kristóffy is leszállított elvek mellett maradnak hivatalban.

Érdekes részlet, hogy a király *Vasary* hercegprimást is meg akarta hallgatni; de mivel Fejérváryék sejtették, hogy a hercegprimás a szövetkezett ellenzéknek és mindenesetre a nemzetnek kedvező megegyezése mellett foglalt volna állást, lebeszéltek a királyt erről a tervről.

Fejérváry különben legközelebb újból felmegy Bécsbe és ha tényleg ismét ő kapja a megbízást, akkor kabinetjét ki fogja egészíteni két új taggal.

Csáky Albin kihallgatása.

Gróf Csáky Albint a király ma délelőtt 10 órakor külön kihallgatáson fogadta. Gróf Csáky az Imperial-szállóban lakik.

Gróf Csáky Albin kevéssel tizenkét óra előtt tért vissza a Hotburgból s az Imperial-szállóban levő szállására ment. Ott a sajtó képviselőinek a következőket jelentette ki:

— Az én kihallgatásomnak lényegileg az volt a célja, hogy véleményemet a helyzetről a felség megismerje. A király az én előterjesztéseimet a legkegyesebben vette tudomásul.

A főrendiház elnöke ezután kijelentette, hogy *tegnap Bécsből egyenesen szépezzombati birtokára utazik.*

A király háromnegyed órai kihallgatáson fogadta Csáky Albint grótot, a ki a kihallgatás után a következőket mondta:

— Ő felsége véleményemet akarta hallani a helyzetről, én azt elmondtam s ő felsége teljesen elfogadta.

Arról, hogy a kihallgatáson miről volt szó, nem nyilatkozott a gróf. Arra vonatkozólag, hogy lesznek-e kihallgatások, azt felelte: — Erre a kérdésre nem felelhetek. Ami en-

gem illet, én még ma visszautazom Szepes-Szombatba.

Ebből következik, hogy ezidőszereint semiféle megbízást nem kapott.

Forgácsok.

— Jegyzetek a hétről. —

Uj püspökök. — Szomorú decennium. — Katolikus nagygyűlés. — Őszi rózsák.

Tegnap késő éjjel vettük az örvendetes hírt, amely öt püspöki szék betöltéséről értesített bennünket. Maga a kinevezés ténye a politikai zavarok között váratlanul jött, senki sem hitte, hogy belátható időn belül elérkezik. Hát még a kinevezések személyi oldala! Első pillanatokban szinte hihetetlennek tetszett mindez. Annyira meglepő, annyira jóleső volt a hír. Nyomban fölkerestük telefonon egyik fővárosi katolikus lapíróunkat, ahozzá meg-erősítették az örömhírt, amely a Damjanich-utcai Regnum Marianumból kelet szárnyra s csakhamar bejárta az egész nagy Regnum Marianumot, hogy reggel, vagy a nap folyamán megtudják minden zegében-zugában a keresztény Magyarországnak, milyen hatalmas lendületet nyert a kinevezés folytán.

Éjjel jött a hír, de úgy hatott ránk, mintha lángoló sugárkéve lett volna, amely messze bevilágít a jövő sejtelmes ködében, a katolikus reneszánsz elkövetkezendő nagy napjaiba, amikor újból a keresztény életfőfogás lesz — a diadalmos világnézet.

Városv Gyula, aki most a kalocsa-bácsi érseki székben a nagyvárad püspökség metropolitája lett; a szomszédos szatmári egyházmegye új püspöke, a szép képzettségű Mayer Béla, akire az ország katolikus közönsége előkelő szónoklatai után nagygyűléseinkről oly kiváló szimpátiával emlékszik vissza; Zichy Gyula gróf Pécs új főpásztor, a pápák bizalmas, kedves embere, akinek nyájas, lekötöz-

krajczárt fizetett a mai vacsoráért? Na lássa az nagyon sok. Az én vacsorám 50 krajczárral került kevesebbe, mint a magáé. Hányszor fogok én még abból enni?

— Ej Jüdel, Jüdel maga nagyon fősvény. A mit az ember megszik s hozzá az még nagyon jól esik, az sohasom drága.

— Ez igaz, nekem is jól esett s mondja mivel van jobban lakva, mint én? Aztán minek iszik bort? Az nem jó. Az elveszi az ember esztét. Aztán az nagyon drága. Ugy-e hogy 20 kr. volt? Tudom, ismerem drága.

A korcsmárosné megvetette az ágyat. E szállóában egy ágy volt csupán. Ennek díja egy éjszakára 20 kr. A divány 10 kr. A földön levő helyek személyenként 5 krt Kostálnak.

Az ágyban Mihály gazda hált. Jüdel a földre feküdt, mert onnan nem lehet legurulni, mint a diványról, no meg olcsóbb is. Társai kimentek az udvarra aludni, mert ott — jobban járt a levegő.

Másnap tovább mentek, kocszi hiányában valamennyien a Szent-Péter lovain, azaz gyalog. Este volt, mikor Szász-Régenbe beértek. Egy kisebb vendéglőbe szálltak. Másnap alig virradt, valamennyien a vásártéren voltak. Minden lovat megnézték.

A lócsiszárok jöttek mentek. Az egyik Mihály gazdánál próbált szerencsét: Tesik megnézni estét a két ló. Fájín lovak. Nincsen semmi baj. Olcsó. Nagyon szép. Nincsen ilyen lovat az egész vásárban.

Valóban nagyon szépen festettek úgy távolról. Mihály oda ment s megnézte őket. Az egyiknek hályog volt a szemén, a másiknak pokos volt a lába, máskülönbben nem volt egyiknek sem semmi baja.

Mihály oda fordult a folytonosan körülötte lábatlankodó kupeczhez. Hallja maga öreg. Ugy látom a maga szeme olyan hályogos, mint ennek a lónak a szeme; elhordja az irháját melőlem, nem szégyenli magát engem becsapni, vén csibész!

Erre az öreg odébb állott, látván, hogy itt közvetítési díjra nincs kilátás.

Mihály gazda megvette azt a lovat, a melytől a vásáron mindenki félt. Fortélyos, harapós, rugos ló volt, a melytől mindenki irtózott. Híre volt annak a lónak a vásáron. De hogyan lehet egy lónak híre? Ugy, hogy aki előbb megvásárolta, felpénzt adott előbbi tulajdonosának s nála hagyta pár órára. Mikor visszajött a tulajdonos, oly ügyetlenül forgolódott körülötte, hogy a ló tisztességesen oldalba nyalábolta. A ló hátsó patája által ihletett tulajdo-

nos eszeveszetten káromkodott, s kérte vissza a felpénzt; neki nem kell ilyen ló. Ámde hiába kért, hiába fenyegetődzött, a felpénzt nem kapta vissza. És hogy esetleg több ilyen rugást is elkerüljön oda hagyta a felpénzt, nem vette meg a lovat. Bosszuságában tele kiabálta az összes vásárlók fülét, hogy ahhoz így ne merjenek, ugy ne merjenek közeledni.

Ezt a lovat vásárolta meg Miska, amelytől mindenki irtózott. Vett hozzá még három lovat s betért a szállására.

A vacsoráját fejezte be, amikor belépett Jüdel. Leült egy székre s nagyokat fujt. Vörös nagy zsebkendőjével törölgette arca verejtékét.

— Na Jüdel, volt-e jó vásár?

— Jobb is lehetett volna. Kevés a nyereség.

(Bizonyos, hogy sok volt a nyereség, különben dehogy is jött volna be.)

— Akkor reggel indulunk ugy e?

— Van még eladó lovan. Vegye meg. Nagyon jó. Majd az asztalon álló üres edényekre tekintett s halkán kérdezte: — mit fizetett?

— Nyolczvankilencz krajczárt!

Jüdel megvakarta a füle tövét. 89 kr-t. Egy vacsoráért. Sok. Nagyon sok. De ugy enne valamit. Fáj a gyomra. A délbe is egy ugor-

Értesítés. Női divat-salonomban a legizlésebb kivitelű kosztümök, alkalmi és estélyi öltözékek, pongyolák, blusok, kabátok leggyorsabban elkészíttetnek.

Az őszi idény divatjelme ujdonságai már megérkeztek kész blusok és aljak nagy választékban.

Vásznak és fehéreneműek gyári raktára, szőnyegáruházam megtekintésére felhivom a n. é. közönség figyelmét.

CZILLÉR IMRE

nagyáruháza, Olasz, Fő-utca, Fiók üzlet Szt. László-tér.
Telefon: 232. — Telefon: 232.

modorát Rómában járt honfitársai nem győzik eléggé dicsérni s aki az örök városban annyiszor érvényesítette legjobb igyekvését a magyar katholicizmus érdekében; et nunc ad fortissimum — *Prohászka Ottokár*. Ebből a nagy papból most — főpap lett.

Das ist der Mann,
Der beten kann.

És ő jól imádkozott, de kiválóan is dolgozott, apostelkodott. *Balás Lajostól* is nagy föladatak megvalósulását várja áldott emlékü Schopper György egyházmegyéje.

Csillagsugáros éjszakája volt a magyar katholicizmusnak a tegnapi. Mialatt ezernyiezen az igazak álmat aludták, megvalósult a lelkek régi, titkos álma. Vezércsillagok gyultak ki, amelyek új, szebb jövő hajnalá felé ragyognak.

Október elsejét írjuk. Szomorú dátum a magyar katholicus egyház jelenkorának történetében. Ki ne emlékeznék az egyenlőtlen fegyverekkel vívott nehéz harcra, amelyben a kereszt *látszatra* elbukott és urrá lett a vakoló? 1895-ben, október elsején, tehát éppen 10 esztendővel ezelőtt lépett életbe a liberális egyházpolitika, amelyet oly erőszakos uton lehetett csak kötelező erejűvé tenni. Ki ne emlékeznék vissza az esküvők szokatlanul nagy tömegére tíz évvel ezelőtt szeptember havában? *Tempi passati*. Ma azt kell mondanunk, a törvény törvény, a *törvény szent*. Meghajlunk előtte, mert tartozó hazafias kötelességünk, hogy amíg érvényben van, engedelmessédjünk neki.

Nézzük az érem másik oldalát. A csapás lesújtott bennünket, de mi körültekintettünk, tömörültünk és megerősödött öntudattal *fölemelkedtünk*. Jó az Isten, jót ád. Ime a csapást jóra fordította. Magyarországon a katholicus közélet ma, olyan élénken lüktet, hogy az utóbbi évtizedek folyamán szinte példátlan. *És ezt az egyházpolitikának köszönhetjük.*

Ezzel szemben állanak azonban a felekezeti kizárhatatlan kártevésai, úgy a társadalom felsőbb rétegeiben, mint az alsóosztályokban. Am, akik főzték, igyák is meg a levét. *Perditio tua, ex te, Israel.*

A fegyver visszafelé sült el. A pozitív kereszténységben kárt nem tehet a szabadvárműves mesterkedés. Lehet, hogy leereszkedünk a kereszt alatt, de új Simonok támadnak Czireneben és vállukra emelik.

Nem kell messze mennünk. Tíz év előtt nagy triumfussal jött az új rend. *Manap csufosan elbukott az egész liberális rendszer.* Hát így van. Az Isten nem siet, de nem is felejt.

*

Küszöbön a *hatodik katholicus nagygyűlés*. Október 15-ikétől 18-ikáig fog tartani. A nagygyűlés az idén bizonyos újításokat kíván életbe léptetni. Az előző évek tapasztalatait egybevetve a német Katholikentagokon szerzettekkel több oldalról reformtörekvéseket tüntet föl a nagygyűlés előkészítése, amelyek most fogják kiállani a tűzpróbát.

Szeretjük hinni, hogy sikeresen. Ha már reform, hát legyen jó. Máskor az eucharisztikus körmenet befejezte a nagygyűlést. Ezuttal az kezd meg. A helyiség ezuttal nem a Vigadó, hanem az Iparcsarnok. Kár, hogy kissé távol esik. A szakosztályi ülések nem lesznek külön-külön, egymástól távolfekvő épületekben és helyiségekben, hanem minden a megjelölt épületben összpontosul, ami igen praktikus újítás. Lesz több nagyszabású művészestély is, ami fokozatos kiépítése az előző évek ezirányú kezdesének.

A részletes program még ismeretlen. A nagygyűlés az előző évek tradícióihoz méltónak, fényes lefolyásnak ígérkezik. Kívánatos, hogy minél többen vegyünk részt benne az ország *tiszántuli* részéből is.

*

Forgandó a sors, szeszélyes az élet. A fővárosok Babelében kivált az. Ami ma selyem volt, holnap tán utzarongy lesz belőle s az illatos rózsaviből, úgy lehet, penetráns szagú csatornalé. Rohan az idő, száguld a kultúra, rozoga poloskafészek helyére csillogó palotákat rak s kedélyes polgári házak fundusán divatos bérkaszárnnyakat épít. Nem kell, csak egy-két évig távol lenni a szédületes gyorsasággal fejlődő székesfővárostól s már rá sem ismer jótormán, aki éveig benne lakott. Más a divat, ujak az arczok, mások az utczák, ujak a szórakozások. Más a cigány, más a nóta, más az élet is azóta.

Hol van az a Budapest, amely tizenkét-, tíz-, nyolcz évvel ezelőtt irányította az országot? Számos oldalról gyökeres változáson ment keresztül. És sok tekintetben úgy átalakult minden, hogy ma már csak az emlékezésben él olyan alakban, mint akkor volt, még nem is oly régen.

Ime most akkordok hullámanak felénk a multból. Hangok, amik régen elvesztek, csak szívünkben zsonganak néha. Lám, a *Hunnia* is újra tanyája lett valamennyire az ifjusági mozgalmaknak. Hej, ez a Kálvin-téri kávéház, de sok szép napot, azaz hogy éjszakát látott évekké ezelőtt. Mikor még az *egyházpolitika* a legelején volt s a leghevesebben dühöngött, mikor még nem volt kifejezetten keresztény politikai pártalakulás s a keresztény közvélemény még csak az országszerte rendezett nagygyűléseken, kongresszusokon tudott megnyilatkozni, mikor még a sajtó, főként napi organumaink is sokkal szűkebb keretek közt mozogtak, gyakori, ugyszólván mindennapos volt a katholicus írók, hirlapírók, a fiatalabb szervezők, politikusok *esti konventikuluma* a kedélyes, vidám Hunniában.

Hogyan, hogyan nem a milleniumkor már a józsefköri *Ferencz József-kávéházban* volt a kedves tanya. Ide közelebb estek a redakciók a Baross-, meg a Práter-utczából. Az ő

kát vett a vásártéren 2 kr.-ért s 3 kr.-ért kenyereket. Reggel meg semmit sem evett. Mondja legalább jó volt-e?

— Jó. Nagyon jó. Különösen a rostélyos, na hát az fölséges volt. Egyék belőle, meggyógyul a gyomra. Igyék rá egy kis bort, egészen rendbe jön.

— Tudom, de 89 krajczár az sok. Hanem azért megreszkírozta. Megevett egy pörköltöt s megivott 2 dl. bort. Ugy érezte, hogy a gyomorfájása kezd szűnni, hogy az a bor, átjárja a gyomrát, szóval valami kellemes érzés fogja el. Erre úgy megörvendett, hogy kibocsátotta száján e két szót; „noch cimmal.” Lehet, hogy vissza szívta volna, de már restelte is, meg késő is volt.

Ettől aztán teljesen rendbe jött. Derős arcczal, meglegedetten s bizalmasan hajolt Mihályhoz.

— Husz éve járom a vásárokat, de ilyen jól még nem ettem. Látom Mihály gazda okos ember. Az igaz, hogy drága volt, de jó volt. Hanem azért az ára mégis sok. Hanem mondok valamit. Vegye meg a lovamat. Nagyon jó. Nincs olyan az egész Erdélyben. Olyan mint a vaj. Amit Heisz ajánlott az rossz, kehes. A Rosenzweig lovai sem jók. Nézze, jöjjön nézze meg az enyémet.

Mikor látta, hogy minden kapacitálása hasztalan, elbucsuztak egymástól.

Négy nap mulva találkoztak, a hetedik vármegyében . . . Otthon.

Egy kisebb fürdőn voltam. Olyan faluban, amelynek híre ép úgy lehetne, mint ahogy nincs. Kibujtam a vízből s bementem a pihenőbe. Vártam bátyámat, a míg ő is előjön. Egy gyönyörű teremtés ült benne egyedül. Ella volt, akivel három nappal azelőtt ismerkedtem meg ugyanott.

— Milyen kár, hogy ilyen hamar elmennek. Maradjanak még pár napig.

— Nem lehet. Csak a mamát várom a fürdőből, a rendelet kivan adva. Már fognak. Egy félóra mulva nem látjuk egymást, szolt ő némi lemondással, de nagyon kedvesen.

— Nem látjuk egymást? — Soha? Akkor kár volt, hogy most is láttam.

— Ejh ne okoskodjék. Minek így szépelegni? — Hát mi volt ez? — Egy futó ismeretség. Ép úgy elfelejti maga, mint én.

Mindjárt láttam, hogy nagyon jól beszél s talán éppen azért folytattam: Maga elfelejti, de én nem. Elmegyek Pestre, s onnan mindig kedvesen fogok visszagondolni e helyre.

— Pá, Pestre megy? Akkor ha akarja vi-

szont látjuk egymást. Igerje meg, hogy fölfog keresni.

Most már alaposan megvoltam lepetve. Ki ez a lány?

— Hogyne. Ezer ö:ömmel. Kimondhatatlanul boldognak érzem magam.

— Na, na, na na. Hagyja és ne folytassa tovább. Lássá, maga valóban különös fiú. Azt sem tudja ki vagyok, hova való vagyok, merre megyek, csak rohan, rohan előre.

— De hát kedves nagysád mit törődöm én mindezekkel, mikor egy bájos lény elvárszol. Hát juthat e eszembe valami akkor, midőn kizárólag magával vagyok elfoglalva? — most, mikor elválás előtt alig egy lépés választ el egymástól.

— Ej ej barátom, maga nagyszerűen tud csevegni de a szélsőségek embere. Tetszik nekem ez a modor.

Hasonlóképen nyilatkoztam tovább én is. Az az, hogy sokra is haladtam már.

. . . Parancsoljon velem, a lábaimhoz rakom az egész világot — fejezém be szavaimat.

— Barátom maga valóságos költő.

Ne csodálkozzék azon. Egy elragadó bájos teremtés mellett megszáll az íület, a muzsák szóba állanak velem, édes szavakat adnak ajkaimra, melyeket. —

Uj üzlet!

Kenyeres és Engländer cég Szent László-tér,

(a Janky-féle fűszer-üzlet Kossuth-utca felé eső szomszédságában)

tisztelettel tudatja, hogy az összes őszi újdonságok megérkeztek. Óriási választék van **selyem- és gyapjuszövet** különlegességekben, **blous és costum-kelmékben, barchetekben,** vászon és feherneműekben. Rövidáruk, függő-

gönyök, szőnyegek, paplanok, esőernyők. Az árak utólrhetetlen olcsók! Szabad megtekintés vevési kényszer nélkül!

Uj üzlet!

kedvükért aztán a belvárosiak is kijöttek. Ez a redkivül értékes kis manzió tehát kitelepült a Hunniából, ahova ugyancsak sok embert vont. Ma pedig a kényelmes, tiszta és nem mindenki számára megközelíthető *Baross*, a mi puha, meleg fészünk Budapestén.

De hát mi lett a Hunniából? A *jogászok kávéháza* lett s pompásan prosperált nemcsak anyagi haszon, de publikum és nivó dolgában. Igaz, hogy mindig muzsikált benne a cigány, de szolid maradt továbbra is és kényes. Az egyetemi pártmozgalmak idején, választások előtt kiválóan frekventálta a keresztény ifjúság. A szeparéban pártkonferenciák folytak s künn a hosszú asztalnál, de néha az egész kávéházban folyt a győzelmű tor, a magnum áldomás.

Hangulatos, gyöngéd kép elevenedik meg lelkünkben. Éppen most, amikor városunkban is alkotmányos jogát gyakorolta az ifjúság. Az a diadalmármoros őszi hajnal, amelyen *Váry Albert* doktort, aki most ügyvéd és manap a nagyváradi királyi ügyészség jegyzője, küzdelmes órákon keresztül tartott heves tusa után a *keresztény magyar lobogó diadalával* az egyetemi kör elnökévé választottuk. Az ifjúság vállaira vette vezérét, akinél még eddig kevés népszerűbb akadt s tömött sorokban vitte — Hunniába. Ott aztán kitörő örömmel fogadták a győzelmet fiatalok és — idősebbek. Nagy szó volt akkor még a keresztény ifjúsági törekvések diadala a dekrisztianizált egyetemen.

Hála Isten, ezen a téren manap fényesen javultak a viszonyok. Elég a *Szent Imre-kollegium* hatalmas házára utalnunk az Üllői-uton. (Koloszvárt, Kassán is van már Szent Imre-Egyetemen a jogakadémián.) Még akkor az *Imre-ek* csak három jó öreg szobája volt a Ferencziek-bazárában.

A jelen tehát sokkal, hasonlíthatatlanul szebb a multnál. És mi mégis visszaidézzük, visszajárjuk egy-egy pillanatra. Hiszen édes emlékeink, fiatal éveink felejthetetlen napjai fűződnek hozzá.

— Melyeket ki nem mondhattam, mert belépett — a mama.

— Lányom készülj. Be van fogva. A kocsi vár. A kellemes szóváltásnak vége volt. A mama és lánya kocsiba szálltak. Irigyletem a mamát, nő meg azt a remek fogatot is. Sajnálkozva vettünk bucsut egymástól.

A viszontlátásra! — a télen Pesten!!

A kocsi elbogarogott. Én álltam egy helyen s addig dobáltam a kalapom a levegőben, míg a kocsi eltűnt a láthatárról. Akkor aztán hátra arczot csináltam. Alig 10 lépésre tölem hevert a fűben Mihály gazda, — a bátyám, s a szemembe nevetett.

Azt sem tudtam hogy került oda, azt sem hogy miért nevet. Kérdőre vontam. »Majd megtudod otthon«, — s nevetett tovább. Olyan józuen nevetett, hogy végre én is nevettem, bár nem tudtam miért.

Othon voltam. Bátyám egy kazal tövében ült a kertben, én meg lehevertem a fűbe melléje. Ott ültünk az árnyékba s bámultunk az országutra. Éppen az elmúlt napokról, az én fürdői ideálmról gondolkoztam s újból megkérdeztem, hogy kik voltak azok. Nem szólt semmit, azaz hogy ennyit mondott. Pesten fog-

A Hunnia idővel — letört. Nivója tetemesen esett. Mintha nem is lett volna valamikor valami, annyira divatját multa. S ime most megint a régi akkordokat halljuk. Az ifjúság amikor éppen kell, hogy kávéházba járjon — *tehát nem léha csélzattal* — a Hunniában tartja konventikulumát.

Itt as október, lombjait hullatja a haldokló természet. A fürge, szép Szombathely már megküldötte nekünk a legelső katolikus — *kalendariumot*. Mulik az idő, tűnik az esztendő, röpül az élet. A multak visszatérő akkordjaival szívünkbe suhan a dal:

Szép ifjukur, jöjj vissza egy szóra . . .
Őszi rózsá, fehér őszi rózsá . . .

(h.)

Stark Gyula jubileuma.

Szép ünnepélyt rendez ma, vasárnap városunk polgársága *Stark* Gyulának, a váradolasi-i róm. kath. iskola népszerű vezetőjének. *Stark* ma tölti be tanítói működésének 40-ik évét.

Az ő nemes felfogását legjobban jellemzi, hogy e napra nem volt egyéb kívánsága, mint az, hogy hálaadó szentmisét mutasson be a mennyei Gondviseléshez azon kegyelmeért, hogy e nagyidőt megérni engedte.

Nem kevésbé jellemzi gondolkodásmódját ama körülmény, hogy szerény iskolatermből a jubileumi ünnepségre semmikép sem lehetett kicsalogatni. *Ezen épületben születtem, itt tanítottam negyven évig — válaszolgtatá.*

Stark 19 éves korában kitűnő oklevéllel kezdte meg a váradolasi-i róm. kath. fiu népiskolában nehéz munkáját, a fiu atyja örökébe lépett. Ez intézetnél ugyanis édes atyja 35 évén át működött. *Háromnegyed százada* tehát annak, hogy ezen iskolában a *Starkok* nevelik és oktatják a haza reményeit.

Stark Gyulának főjellemonása a csendes, zajtalan munka és szeretet. Szereti a gyermekeket, szereti kartársait, szereti embertársait. Tanítványai rajonganak érte, ki is mutatják ezt minden alkalommal. Hálás is irántuk. Nem egyik egész jövőjét megállapította.

S a tanítók? A bizalom minden jelével elhalmozzák. A nagyváradi vidéki róm. kath.

nak telelni, de nem hiszem, hogy fölkeresed őket

A postás fiu elhozta a lapokat. Fölbontottam s olvasni kezdtem. Alig olvastam pár sort, bátyám oldalba lökött. Nézz oda!

A poros ország uton haladt egy ember. Kinézése után itélve Mózes ivadéka. Csupa por volt tetőtől talpig. Nagy esernyőjét föltartotta, hogy védje magát a nap izzó sugarai ellen. A másik kezével a vállán tartott egy horgos botot, melyre egy piros kendőbe burkolt batyu volt akasztva.

— Nézek és látok! No és?

— Ismered?

— Azt az embert? hogyne ismerném. Judel a lócsiszár.

— Ó az. Csakugyan ő az. Na látod. Az az irigylésre méltó fogat és még irigylésre méltóbb lány az övé. Minden télen két-három hónapot Pesten töltenek.

— Micsoda, csak nem a fürdői leányról s fogatról beszélsz?

— Hát mi a manóról egyébről.

Kiesett az ujság a kezemből. Összezsaptam a két kezemet. Az a bájos teremtés a Judel leánya? Lehetetlen! Igazat beszélsz?

Mihály gazda a fejével igenlőleg bólintott.

tanítóegylet világi elnökének, a nagyváradi tanítói kör elnökének, a biharmegyei tanítóegylet, a központi tanács tagjának, az Országos tanítói segélyalap árvaházi bizottsága szintén tagjának választotta.

Méltán, mert *Stark* mindenütt a tanítószág javára működik. Nem volt reá eset, hogy kartársai iránt nem érdeklődött s ahol alkalma nyílt ne iparkodott volna ügyüket előmozdítani, sőt boldog, ha tanítóársai érdekében tett lépéseit siker koronázta, mint agglégénynek ez a legnagyobb öröme, ami fényesen mutatja, hogy nemesen érző szíve van.

A társadalom szintén sokoldalulag kitüntette. *Stark* 1886 óta városatyja. Tagja a közegészségügyi-, szini-, a városi árvaházi- és a mentőintézmény bizottságának, tagja a községi iskolaszékeknek, tanügyi bizottságnak, a kisdudóvódi felügyelő-bizottságának, a biharmegyei és nagyváradi tanszermuzeum és tanszerraktár igazgató-ágának, a biharmegyei népnevelési egyetel válszstmánya és számvizsgáló-bizottságának, az alsófoku kereskedelmi és ipariskola felügyelőségének, az ipariskola főgondnoka, a nagyváradi kath. kör igazgatóválasztmányának tagja és háznagya, a nagyváradi Mária segélyegylet elnöke.

1870-ben ő és társai létesítették Nagyváradon a kath. tanítói önképzőkört, hol *Stark* igen dicséretes munkásságot fejtett ki. Jelesebb dolgozatai; A történelem a népiskolában. A játékok és mulatságok különféle nemeiről.

A házi és iskolai nevelés viszonya. — Minő befolyást gyakorolnak a magánneveldek a köznevelésre. — Az emle fontosság. — Nevelésünk multja és jelene. — Az olvasás, mint az önképzés eszköze. — Az iskolai szellem tényezői. — Bárány I. harmadik olvasókönyvének bírálati ismertetése. Ezt Oó Mihálylyal együtt dolgozták. A tanító állása családi, társadalmi s állami szempontból. — A népiskola és közep-tanoda viszonya. — Jónéveléshez jó példa kell.

Megírta továbbá: A nagyváradi olasz-i róm. kath. népiskola 68 éves történetét, melyből kitűnik, hogy a 68 év alatt a *Stark* iskolába 10429 gyermek járt.

Dolgozatainak tárgyait a gyakorlati életből veszi s az igazságot kimondja bátran, önértetesen. A tanítói fizetéséről egy negyedszázad előt (1880 ban) így irt:

»Mindenki beláthatja, hogy a tanító levegőből nem élhet, neki, hogy nyugodtan élhessen pályájának tisztességes fizetésre van szüksége s az állam 300 forint fizetést állapít meg s hogy a guny nagyobb legyen, évenként néhány forinttal segélyez egy pár kegybejutott tanítót. Vajjon emeli-e ez a tanító tekintélyét? Ilyen az állam eljárása a tanítók kitüntetésénél is. Vajmi kevés tanító van, ki működésének 40—50. évét betöltheti s ha valamelyik az isteni Gondviselés különös kegyéből ezt el is irti, mivel jutalmazza az állam az ily tanító küzdelmes pályájának szolgálatait? Ézüst érdemkeresztel tünteti ki, mint a fogházörököt, hivatalosolgákat, vagy udvari lakájokat.»

A tanító társadalmi állásáról pedig szintén ezen évben így irt: »Még jönni kell, még jönni fog egy jobb kor, melyben a tanító nem lesz többé mostoha gyermeke a társadalomnak, az államnak, hanem annak állása azon magaslatra fog emelkedni, mely azt méltán megérdemli.« — A szülők és tanítók közti viszonyról így gondolkodik: »Csak oly iskola tud az igényeknek teljesen megfelelni, mely a családdal együttesen működik.« — Majd így tolytatja: »Amely szülő nem tiszteli a tanítót, az önmagát sem tiszteli, mert saját személyének képviselője iránt tanusit tiszteletlenséget, amely szülő nem ismeri el a tanító fontos állását s annak törekvéseit nem támogatja, az gyermekeinek jövőjét teszi kockára.«

Van szervező képessége a Nagyváradi-

RÁDIUM. Már a régiek sejtettek némely ritka ásványvizben oly titkos gyógyerőt melyet mágneses jelenségekkel magyaráztak. Az igazi okot azonban csak a legujabb korban ismerték meg, amidőn néhány gyógyforrásban rádiumot fedeztek fel. Hazánkban ezen csodás elem eddig egyedül a Schmidthauer-fele **IGMÁNDI**-késérővizben találtatott s így érthető vele elérhető meglepő gyógyeredmény. Már fél pohárral használva eltávolítja a gyomorban és belekben fészkelő sokféle betegség csiráját s ezzel elejét veszi a baj kifejlődésének. Mint ivó kúra gyomor és üdöbajokban, továbbá **elkövéresedés, szívelhalosodás** s azzal járó fulladásnál sárgaság, máj- és lépdegánat, cukorbetegség, aranyér, csúsz és köszvényél, vérbőségél stb. kitűnő eredménnyel használható. Kapható Nagyváradon mindenütt. Nagy üveg 50 fillér, kis üveg 30 fillér. Főszétküldés a forrástulajdonos. Schmidthauer Lajos gyógyszerésznél, Komáromban

vidéki róm. kath. tanítóegyletnek alapot gyűjtött, könyvtárt és értékes iskolai zászlót szerzett, meghonosította iskolánkban a szegény gyermekek felruházását.

Megboldogult *Schlach* kardinális egy év-tized előtt Starkot dicséretes tanítói működése, hitbuzgó, feddhetlen életben is kivívott közbecsüléséért a népközlői igazgatói címmel ruházta föl.

40 éves tanítói jubileumára egyházmegyénk főpásztora dr. *Semrecsányi Pál* ónagyméltósága nagyon meleg, e lapokban már közölt levelet irt a jubilánshoz. A biográfia befejezéséhez idézük abból a következőket: »Tekintetes Uraságod a hosszú idő alatt mindenkor egész szívvel s teljes lélekkel felelt meg magasztos hivatásának. Midőn e 40 éves jubileuma alkalmával hasznos tevékenysége fölött főpásztori elismerésemet nyilvánítom, szívemből kívánom, hogy a kath. tanúgynek szentelt életét kísérje és jutalmazza a jó Isten fogynatlan áldása.»

Számborovszky Rezső.

A végrehajtó-bizottság tegnap este megtartott ülésén véglegesen megállapította az ünnepség programját.

Az ünnepi közgyűlés ma vasárnap délelőtt fél-tizenkettőkor lesz a Stark-féle iskolában. A különböző küldöttségek itt egyesülnek s a társadalom nevében a jubilánst *Hlatky* Endre országgyűlési képviselő fogja üdvözölni, erre az ünnepelt azonnal válaszol, mely után a volt tanítványok emléktárgyát *Des Echerolles Krusper Gilbert* fogja átnyújtani.

A Stark Gyula alapítvány szintén e diszgyűlésen fog az ünnepelt tudomására hozatni. Az ünnepség a Hymnussal veszi kezdetét s a szózatot végződik. A hangvezetésre *Nevoráll István* énektanár kéretett föl.

A bankett szintén ma, vasárnap este 8 órakor lesz a *Pannónia* télikertjében. Egy teríték ára 3 korona. Eddig 200-an váltották meg jegyeiket. Jegyek még mindig kaphatók *Mezey* Mihály közjegyző irodájában Kossuth Lajos-utca Mezey-ház. A résztvenni óhajtok jegyeiket vasárnap délig — záros idő — legyenek szivesek megváltani.

A Stark Gyula alapítványra pedig a kibocsátott 250 ívből 50 érkezett be 1000 korona azaz ezer korona adománnyal. A hátralevő 200 ívtartó felkértek, hogy az adományokat mihamar beküldeni sziveskedjenek. A n. é. közönségnek itt adjuk tudomására, hogy a néhány fenntartott hely kivételével a banketten az elhelyezkedés tetszés szerinti.

A nagyvárad kath. kör választmányának megbízásából tisztelettel felkérem az egyesület tagjait, hogy *Stark* Gyula háznagy urnak 40 éves tanítói jubileuma alkalmával a küldöttségben minél nagyobb számban részt venni szivesek legyenek. Az üdvözlő küldöttség f. évi október hó 1-én, vasárnap délelőtt 11 órakor gyülekezik a Kath. körben, hogy fél 12 órakor a jubiláus lakásán pontban megjelenhessék.

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad, 1905. szeptember 29.

Imrik Gusztáv.
egyl. titkár.

Felkérem Nagyvárad város területén működő összes óvónőket, tanítónőket és tanítókat, hogy *Stark* Gyula igazgató-tanító üdvözlése céljából a Tisza Kálmán-téri közs. elemi leányiskolában ma délelőtt 11 órakor teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1905. okt. 1.

Réz Mihály.

Tilos a költözés!

Elragadtatással nézi az ember, mily pompásan fejlődik a Fő-utca. Szébbnél-szebb, magasnál-magasabb és néha izléstelenül izléstelenebb házak nőnek az égke. Aztán az aszfalt! Szinte idegen-szerűleg hat a tűzgyökeres nagyvárdira, hogy nemesak az eső után hat hétig, hanem még az esős időben sem kell nyitni sárban latyakolnia!

Hát még mikor a villamos fog végig száguldani a pompás aszfaltjárdán!

Azaz megálljunk. A sűrűn emelkedő házakba mindig több és több lakó költözik be, de természetesen ké is. November és május elsején megállanak a társzekerek a fényes paloták előtt s egész nap hordják le-fel a drága és nehéz butorokat.

Azaz megálljunk.

Minap láttam, hogy egy ártatlan gyümölcsös kocsi megállt valamelyik üzlet előtt. Szőlőt hozott. Ahogy megállt, két kerék egészen a járda mellé jutott, kettő pedig a villamos vasut vágányai közé. Eltartott egy félórát, míg a sok kosarat leszedték, az üreseket felrakták.

Mit gondolnak, mi történik, ha már akkor véletlenül járt volna a villamos? Hatalmas és mérges csilingeléssel szalad s még mérgesebben megáll a kocsi előtt. A villamos és a lovas vagy csacsis kocsis elkezdenek eszmét cserélni, többek közt az öregapjukról is. Nagy nehezen odább megy a csacsis kocsi, a villamos is tovaszáguld. Utasai közül természetesen azóta gyalog régen czélt ért az, aki született.

A csacsis kocsi visszamegy, elkezd megint pakolozni s két perc múlva előről kezdheti az eszmecserét egy újabb villamos kocsisal.

Ez még szép dolog, mert azt a kis kocsit némi eszmecserék után odább lehet biztatni egyszerű-kétszer. Hanem tessék ez megpróbálni a mecklenburgi táltosoktól vont társzekerekkel, a melyek egy fél vagy egész napig rakodnak meg és le!

Világos dolog, hogy ez ki van zárva.

A Fő-utca lakói most három mód közt választhatnak: I. vagy beköltöznek a villamos vasut megindulása előtt a lakásaikba azzal a fogadalommal, hogy onnan ugyan ki nem mozdulnak heted-iziglen.

II. Vagy éjszaka fognak költözödni, kitéve magukat a szocialista elvtársak megkönnyítő közreműködésének.

III. Vagy végül Kirschner és Deutsch léghajóra rendezik be a társzekereiket s léghajós költöztetés lesz a levegőben.

Ez utóbbinak azonban lényeges akadályja lesz a felső vezeték drótja, mint arra léghajózási szakmunkatársunk sok éleselméjűséggel rámutatott.

Ajánljuk a mérnöki hivatal modern figyelmébe, hogy e módzatok egyikét a főutcai lakosok részére szabályrendeletbe foglalja. A második módzat esetén jó lesz megállapítani, vajjon ad notam sztrájk vis majort képez-e az elvtársi elemelés?

Adolár.

Előfizetési felhívás.

Az élet egyetemére átvitt keresztény hit s a komoly munkában megnyilatkozó hazaszereget azok a legfőbb irányelvek, amelyeket egy de-cenniummal ezelőtt lapunk homlokterébe állítottunk. Tántorithatatlan, következetes meggyőződéssel valljuk ugyanis, hogy lelkiismeretben kötelező elvek nélkül, bensőleg átértett hivatás nélkül, a legmesszebbmenő áldozatokra kész ügyszeretet nélkül, magasra tűzött ideális célok nélkül a sajtó léte jogosulatlan, utmutatása, téveteg és elhibázott, működése meddő, haszontalan, sőt egyenesen veszélyes.

Ilyen princípiumok szemmel tartása mellett igyekeztünk komoly, tartalmas, korszerű, változatos lapot adni. Gárdánkban éppen ezért a készültségnek, a tudásnak, a rátermettségnek és az erkölcsi integritásnak kellő fajsúlyát tekintettük domináló momentumnak. Ezzel a táborunkkal mindenkor olyan lapot kívántunk kiállítani, amely a hazai katolikus reneszánsz

előnyomulásával lépést tartson, azt a maga hata-skörében irányítani alkalmas és méltó legyen.

Hogy hivatásunkat betöltöttük, legközvetlenebb tanuja olvasóközönségünk, amely hűségesen kitartott mellettünk az évek folyamán. Kérjük ezt a pártolást továbbra is. Joggal appellálunk a városok és faluk keresztény intelligenciájára, a papi és világi tanárookra, a katolikus néptanítókra, a honorácziórokra, tisztviselőkre, földbirtokosokra, gazdatisztekre, az érdemes polgári osztályra, egyszóval *mindenkire számítunk*, aki a keresztény Magyarországot, a sokféle nyügtől szabad, hitvallásos vagyonos, magyar nemzet állam kiépítését akarja. *Ne húzódozzék senki, mert aki nincs velünk ellenünk van.*

Kívánatos azonban, hogy nagyabecsült előfizetőink közül azok, akik előfizetésükkel esetleg hátralekban volnának, talán egy-két-három évről is, lapunkat ne csak megrendeljük továbbra is, hanem jelentékeny összeget kitevő tartozásukat meg is fizessék. A lapkiadás témérdek anyagi teherrel, felelősséggel jár, ami aztán egészségtelenül megnövekszik akkor, ha még a közönség részéről elvállalt kötelezettségek teljesítése is elmarad, *nem ritkán többszöri főszerzés után is.*

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek valamint, az esetleges hátralekoknak, ahol fölmerültek, beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZÁNTÚL szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Okt. 1. Stark-jubileum.
Október 1. A hegyközség közgyűlése.
Okt. 2. A Sztaroveczky-gyermekórház felügyelő bizottságának ülése d. u. 3 órakor.
Okt. 2. A városi nyugdíj-bizottság ülése d. u. 4 órakor.
Okt. 3. Pénzügyi szakbizottság által kiküldött ad hoc bizottság ülése d. u. 3 órakor.
Okt. 5. Közigazgatási bizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.
Okt. 7. Pénzügyi szakbizottság ülése d. u. 3 órakor.
Okt. 15—18. Országos kath. nagygyűlés Budapesten.

* **Esperesi gyűlés.** A székelyhidi kerület szept. 28-án tartotta őszi gyűlését az *érkeserői* plebánián, ahol megjelentek: *Szebeny* Gyula székelyhidi esperes, *Kacsvinszky* Sándor nyug. bihardiőszegi esperes, *Szöke* János érkeserői, *Kende* Gyula János asszonyvásári és dr. *Votisky* Elemér éradonyi plébánosok. A gyűlés jegyzőkönyvében üdvözölték *Fetser* Antalt, mint provikáriust. *Kende* Gyula János felolvasást tartott: »A pap előkészületéről a szent miséhez«, majd tanácskoztak a kerület egyházi és iskolai ügyeiről. Gyűlés után a házigazda vendégszerető asztalához ültek s barátságosan beszélgettek s eg a hitélet ügyében való teendőiket.

* **A honvédelmi miniszter vád alá helyezése.** Bihar altábornagy, honvéd ügyvivő miniszter a tartalékos katonák behívójegyeit, mivel a vármegyék nem kézbesítették, a csendőrlaktanyák kapuira függesztette ki. A miniszter ezen rendelete miatt Heves vármegye feliratban kérte Bihar honvédelmi miniszter vád alá helyezését a képviselőháztól, s ezen feliratát pártolás céljából az összes törvényhatóságoknak megküldötte. Nagy-Váradi város tanácsa véleményezés végett a jogügyi bizottságnak adta ki az átiratot véleményezés végett. A szakbizottság tegnapi ülésén került elbírálás alá az átirat és felirat, *Dus László* elnöke alatt *Tóth Márton*, *dr. Adorján Emil* és *dr. Berkovits Ferencz* és *dr. Kurländer Ede* voltak jelen. A bizottságban *dr. Adorján Emil* és *dr. Kurländer Ede* a vád alá helyezés, illetve a felirat pártolása mellett szavaztak, míg *Tóth Márton* és *dr. Berkovits Ferencz* a felirat ellen szavaztak s így *Dus László* elnök döntött a kérdés felett az egyszerű tudomásul vétel mellett s így a jogügyi szakbizottság a felirat tudomásul vételét fogja indítványozni. A közgyűlésen valószínűleg élénk vita fejlődik ki az átirat tárgyalásánál, ha csak addig kedvező változás nem áll be a politikai életben.

* **Uj önkéntes őrmesterek.** Háziezredünk önkéntesait ugyancsak megváratták az idei rendkívüli körülmények őrmesterré való előléptetésükben. Lapunk olvasóinak annak idején közzétett hírnök folytán már tudomásuk van arról, hogy a 37. gyalogezred önkéntesei tiszti vizsgájokkal még szeptember 23-án végeztek. A debreczeniek nagy száma miatt azonban úgy eltelt az idő, hogy az előléptetést megelőző alaki aktusok miatt ez csak a tegnapi nap tolyamán jutott közzé. Az eredményt maga *Karg* báró, a háziezred derék ezredese hirdette ki tegnap 11 órakor az egybegyűlt, díszbe öltözött önkéntesek előtt, mely alkalommal *Karg* ezredes tífias, katonai bucsut is vőn a polgári életbe kilépni készült fiatalemberektől.

Általánosságban a tiszti vizsgálat eredménye nagyon kielégítő, amennyiben kitűnő eredménnyel ötven álltak meg a vizsgát. Őrmesteri rangot összesen huszonketten nyertek. Ketten azonban második évet szolgálni kötelesek. Rang szerint a következő önkéntesek léptek elő őrmesterekké; *Popity János*, lapunk munkatársa, *Hermann Lajos*, *Fehér Adolf*, *Menráth Jakab*, *Voszka István dr.*, *Knapp Lajos*, *Kiss Sándor*, *Simkó József*, *Váli Péter*, *Medvigy Mihály*, *Wefert József*, *Popa Mihály*, *Fenyődi József*, *Wrany Hermann*, *Miskolczy Albert*, *Róth Henrik*, *Váradi Zsigmond dr.*, *Czigler Jenő*, *Polonkay Gyula*, *Themleitner Sándor*, *Weisz Béla* és *Rosenthal Simon*.

Az önkénteseket — a visszamaradt kettő kivételével — a mai nap folyamán áthelyezik a tartalékba. Hírnök kapcsán megemlékezünk az idei önkéntes iskola parancsnokáról, *Hubinger* cs. és kir. kapitányról, akit humánus gondolkodásáért, tapintatos eljárásáért, nagy ügyzetetért méltán tart meg jó emlékében és szeretetében az idei önkéntes gárda.

* **Tűz Vámoslázon.** Tegnapelőtt déltájban nagy riadalmat keltett egy tüzeset. *Varga Kosztáné* szegény munkás asszony háza gyuladt ki. Szerencsére csendes idő volt, mert ellenkező esetben a község egyrésze áldozatul esett volna a pusztító tűznek. A szegény asszony a *Schwarz-tanyán* dolgozott s így az épületben levő holmijait sem tudta kimenteni.

* **Felebbezés a póthitel megszüntetése ellen.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a szeptember havi közgyűlésen 31200 korona póthitelt szavazott meg a tanács előterjesztésére. Ez ellen tegnap terjedelmes felebbezést adott be *dr. Adorján Emil* tvht. biz. tag a belügyminiszterhez, amelyben élesen bírálja a város gazdálkodási rendszerét. A költségvetés reálitásának és a takarékoság hiányát mutatja, hogy évről-évre ily nagy összegű póthitel megszüntetése szükséges. A fedezet sincs kézzelen kimutatva, mert a megtakarítás csak reménybeli. A felebbezés befejező része a következő:

»Tartozom az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy 1905. évi szept. 16-án, a közgyűlés 3-ik napján, a mikor a sérelmes határozat meghozatott, a törvényhatósági bizottság 124 tagja közül csupán tizenegy volt jelen, a kik közül *kilenczen* a póthitelre vonatkozó tanácsi javaslat ellen szavaztak, mellette pedig mindössze ketten. A jelen volt törvényhatósági bizottsági tagok többsége tehát a sem előirányzati, sem fedezeti részében nem indokolt póthitel javaslatot magáévá nem vette, de megszavazták azt a szavazati joggal bíró tisztviselők, tehát legnagyobb részben, akik a póthitel okozásában részesek és érdekelték.

Az előadottakból világos, hogy

1. a póthitelre vonatkozó javaslat már elvben és általánosságban elvetendő lett volna, mint a rendszertelen gazdálkodásnak állandósult jelentősége;

2. elutasítandó lett volna a javaslat, mert annak sem szükségessége nem indokoltatott, sem jogossága ki nem mutatott;

3. elutasítandó lett volna a javaslat, mert arra szabályszerű fedezet ki nem jelöltetett.

4. végül tény, hogy a közgyűlési határozat a jelen volt bizottsági tagok többségének akaratára ellenére, a tisztviselők szavazatával való majorizálás útján jött létre. Ha a törvény egy fél korona értékű köztér átengedését szigorú feltételekhez köti és ha kellő számú bizottsági tag nincs jelen, ugyanazt a tárgyat három közgyűlés elé kell kitűzni: úgy nincsen rendjén, hogy egy 31200 korona póthitelt 111 bizottsági tag távollétében a legközelebből érdekelt tisztviselők szavazatával keresztül lehessen hajtani. Annál sérelmesebb ez, mert kimutattam, hogy a megszavazott póthitelre fedezet nincs s minthogy 31200 korona Nagyváradon körülbelül 5 százalékos községi pótdadónak telet meg, a sérelmes közgyűlési határozattal tulajdonképpen nem Nagyvárad törvényhatósági bizottság tagjai, hanem Nagyvárad szavazati joggal bíró tisztviselői a 47 százalékos községi pótdadón kívül újabb 5 százalékos pótdadót róttak a város polgárságára.

Megfontolásra érdemes legvégül az is, hogy Nagyvárad városánál a póthiteles gazdálkodás már valósággal meggyökerezett rendszerre vált. 1901. november havában 6829 korona, 1902. december havában 7508 korona póthitel vált szükségessé; 1903. december havában a költségvetés 16 rovatánál 54625 korona, 1904. november havában 20 rovatnál 29966 korona póthitelt kellett a közgyűlésnek megszavazni. Tehát 1901-től 1905-ik minden évben majdnem az összes fő rovatoknál hitel tullepés merült fel és e megfontolatlan túlköltség a város polgárságának csak öt esztendő alatt 130000 korona kiadási többletet okozott. A helytelen vagyonekezelés ezt a módját végre meg kell szüntetni, mert ily módon a törvényhatósági bizottságnak azt az akaratát, hogy csakis a költségvetésben megállapított összegig terjedhető kiadások esz-

közöltessenek, egyszerűen semmibeveszik és ki-játszák.

Ezek azok az indokok és jogos aggodalmak, melyek arra készítetnek, hogy kérjem Nagyméltóságodat, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1905. évi szept. hó 16-án tartott közgyűlésének a 31200 koronát kitevő póthitel megadására vonatkozólag hozott határozatától a jövőhagyást megtagadni és a város közönségét arra utasítani méltóztassék, hogy a póthitel tárgyában hozzon olyan új határozatot, mely úgy az előirányzat, mint a fedezet tekintetében részletes, reális és elfogadható indoklással van támogatva.

* **Választások a jogakadémián.**

Óriási korteskedés előzte meg a tegnapi megválasztott jogakadémiai választásokat. Jóllehet a választás csak fél 6 órára volt kitűzve, már kora délután kisebb-nagyobb jogászcsoportokkal volt telve az utca, melyek izgatottan tárgyalták a bekövetkezendő nagy eseményt. Végre nagy nehezen elérkezett a várva-várt óra s a pártok jelöltjük életével vonultak fel az akadémiára. *Dr. Agoston* tanácelnök *Péterffy* korelnökkel együtt megnyitván a gyűlést, rövid szavakban nyugalomra intette az izgatott ifjúságot s ezután kezdődött a szavazás. Az olvasókör tisztikarának megalakítása még simán folyt le s egyhangulag megválasztották elnöknek *Major Jenő* III. éves jht. alelnöknek *Südy Tibor* III. éves jh., főjegyzővé *Bozóky Ferencz* II. éves jh., ellenőrnek *Török István* II. éves jh., pénztárnokká *Lukács Béla* II. éves jh., háznagygyá *Zubor Imre* II. éves jh., aljegyzővé *Bölonyi István* I. éves jh. A tizenhat tagból álló választmány megalakulása után a segélyegyesületi elnökválasztás következett. Ez volt a legizgalmasabb pillanat. Mindenfelől kipirult arcú ifjak hangoztatták jelöltjük nevét s mind a két párt egyszerre kérte a titkos szavazást. Az eredmény: 86 szavazat közül 47 a fehér-tollas *Nagy Jenő* párté. 39 a nemzeti-szín tollas *Nesztor* párté s így *Nagy Jenő* 8 szavazattal megválasztották. Most a legyőzött párt obstrukcióhoz fordult s minden — a győztes párt által jelölt tisztviselő ellen léptetett fel másikat Hasztalan minden. Névszerinti szavazásban minden vonalon leszereltek s így a győztes párt jelöltjei választották meg. Így alelnökké *Mezey Gyula* II. év. jh., pénztárnokká *Tunyoghy Lajos* II. év. jh., főjegyzővé *Török István* II. év. jh., ellenőrré *Fekete Ferencz* II. év. jh. A választmány megalakulása után *Nagy Jenő* bezárja az ülést s a győztes párt a legyőzött párt békülékenyebb részével együttesen jelöltjük, most már elnökük s tisztviselőik életése s a *Kossuth-nóta* hangoztatása mellett vonult végig az *Uri-utcán* fel a *Fő-utczára*, hol csendesen szétoszlottak, hogy kevés idő múlva a *Bazárban* viszontlássák egymást, hol *Bura Károly* zenekara mellett reggelig tárgyalták a választás eseményeit.

* **Köszönetnyilvánítás.** A lat. szert.

Püspökség fáczánosi gazdaság tek. intézősége 50 és nagyságos *Sternthal* Arthur ur 100 kéve zsuppszalmát ajándékozott a városi árvaház növendékei javára, mely kegyes ajándékokért a nemes szívű adakozóknak ezuton fejezi ki hálás köszönetét az árvaház elnökője: özv. *Des Escherolles-Kruspér Sándorné*.

* **Félremagyarozot szabályrendelet.**

A Zöldkerti temető bejárata alkalmával a köztemetőkre vonatkozólag alkotott szabályrendelet 44. §-a akként intézkedik, hogy a bezárt temetőkből öt éven belül a családi sírok helyett, ha az illetők halottaikat átszállítani kívánják, megfelelő helyet ad a város ingyen, vagyis annak ellenértékéül, amit annak idején a régi temetőben elfoglalt helyért fizetett a család

!!! Legmegbízhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruháza

Telefonszám: 166. az egész megyére. Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám. Telefonszám: 166. az egész megyére.

Szolid, olcsó szabott áruk.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségű vásznak és siffonok, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek kész fehérművek, ugyiszintén mérték vagy minta szerint is. Szőnyegek, tüggönyök, ág- és asztalterítők. Paplanok és matracok, valamint mindennemű mosóárak, u. m.: kreton, batist, zephir és színes vásznak a legjutányosabb olcsó árak mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők. Költségvetések, minták, ugyiszintén 20 koronát meghaladó rendelések. o o o o o o vidékre bérmentve küldetnek. o o o o o o

Egy felmerült esetről kifolyólag a tanács azonban azt kívánta egyik uri családtól, hogy a régi és az új sírhely díja különbözetet fizessék meg. A jogügyi szakbizottság azonban a szabályrendelet alapján véleményeik, hogy a város ingyen tartozik a réginek megfelelő sírhelyet bocsátani az illető család rendelkezésére, de az új sírhelyet a temetőkre felügyelő bizottság jelöli ki.

* **A kéményseprési kerületek új beosztása.** A május havi városi közgyűlésen dr. Adorján Emil törvényhatósági bizottsági tag vetette fel a kéményseprési kerületek új beosztásának, és szaporításának kérdését, azzal, hogy az új kerületeket Nagy-Várad városa bérlet útján értékesíthetné. Mivel Nagy-Váradon a kéményseprésre a Leitner-családnak reáljoga van, a városi tanács arra nézve kért szakvéleményt a jogügyi szakbizottságtól, hogy a kerületek új beosztásának nem állja-e útját a reáljog s az új kerületeket értékesítheti-e a város. A jogügyi szakbizottság tegnapi tanácskozása alapján véleményezi, hogy a reáljog a kerületek új beosztását nem akadályozza s azok értékesítésére jogi akadály nincs. Mondja ki a város törvényhatósága, hogy az új kéményseprési kerületek iparüzési joga közjavadalom.

* **Tanulmányi kirándulás.** A nagyváradi állami főreáliskola tanuló ifjúsága (120 tanuló, 7 tanár vezetése mellett) folyó évi október 3-án és 4-én tanulmányi kirándulást rendez, Rév és Kolozsvárra. Indulás 3-án délelőtt a 12 óra 45 perczkor induló, személyvonattal. A kirándulók közül Révről 40 tanuló 2 tanár vezetésével az esti 10 óra 35 perczkor érkező vonattal vissza tér Nagyváradra, a többi tanuló Rév, illetve Sonkolyos állomásról az esti 5 órai vonattal tovább utazik Kolozsvárra és 4-én az esti 10 óra 35 perczkor érkezik vissza Nagyváradra. A révi kirándulás költsége 2 korona, a révi és kolozsvári együttes kirándulás 7 korona. Ez utóbbi díjban a tanulók egy napi ételme is be van számítva. A kirándulás nevezetességei: a révi mésző égetés és agyag ipar, alagutak, »Tündervár«, vizesés, a kolozsvári Mátyás szobor, Mátyás király szülőháza, a fellegrvár, az egyetemi állattani és régészeti múzeumok, növénykert, dohánygyár, tanintézetek és középületek megtekintése. A nagyváradi m. kir. állami főreáliskola igazgatósága.

* **Eljegyzés.** Mayer Vilmos, m. kir. honvédhadnagy eljegyezte magának Kutka Belluska kisasszonyt, özvegy Kutka Béláné leányát, Örömmel regisztráljuk a hírt, fiatal szívek virágba borulását verőfényes, szelid őszi napon.

* **Rendszer az építéseknel.** Kőszeghy József városi főmérnök előterjesztést tett Nagy-Várad város tanácsához, hogy addig is, míg új szabályrendeletet alkot a város az építkezésekről, a mostani rendszertelen építkezést egyes dolgokban szabályozza s villák építésénél némi egyöntetűséget hozzon be. A tanács felhívására a jogügyi szakbizottság tegnap vette tárgyalás alá a főmérnök előterjesztését, mivel azonban abban sok olyan dolog van, amit csak szabályrendelettel lehet megoldani, a jogügyi bizottság azzal adta vissza az előterjesztést, hogy ily uton nem lehet a tervbe vett rendezést keresztülvinni, hanem készítsen a főmérnök megfelelő szabályrendeletet.

* **Kellemetlen meglepetések.** Bihar-nagybajom községében erősen készültek az újévi s karácsonyi ünnepekre, hogy kik? azok akik tegnap üzletüket zárva tartották: ünnep miatt. Am a nagybajomi nép is szereti a kövér libákat és mivel a legszebb példányok Klein Mártonnál és Mór Józsefnél pusztították a tengerit, megirigyelték és az előbbiét Százan az előbbiét pedig két szép példányt emeltek el meglehetősen óvatossággal, hogy ne adjanak hangokot a libák, elvagdalták a mindegyiknek a nyakát. Jellemző e két lopás az ottani rendőri elügyeletre.

* Az iparos tanoncok oktatás ideje.

Szűts Izsó, a nagyváradi ipariskola igazgatója az iparos tanoncok oktatásánál az eddigi esti 6—8 óra helyett 5—7 órára óhajtotta a tanítási időt beosztani, azonban az iparoktatási bizottság a régi 6—8 órás rend mellett foglalt állást, tekintettel arra, hogy a műhelyekben még 5 óra után dolgoznak a segédek s nem nélkülözhetik a tanoncokat. A rendőrkapitány mint I. foku iparhatóság, ennek dacára az esti 5—7 órás rend mellett döntött. Ezen állást foglalást azonban úgy az iparoktatási bizottság, mint a nagyváradi ipartestület melegebbézte a városi tanácshoz, mint II-od foku iparhatósághoz. A tanács a kir. tanfelügyelőtől véleményt kért, mielőtt határozott volna a felebebesek felett. Vasady Lajos kir. tanfelügyelő véleményében az 5—7 óráig leendő tanítás mellett nyilatkozik, s hivatkozik a törvényre. Mivel azonban a tanév már megkezdődött s az esetleges újabb felebebesés folytán a kérdés úgy is a tanév végéig elhúzódna, a mostani tanévben a 6—8 órai tanítás meghagyását véleményezi ez évre, de kéri a tanácsot, hasson oda, hogy a jövő tanévben az 5—7 órás, vagy még inkább a nappali tanítási rendszer hozassék be. Ezáltal a város a világitást megtakarítja.

* Kakas Mártonból.

Udvari hangverseny.

— Nem értem, miért panaszkodnak, hogy a vezéreket csak öt perczig fogadta a király. Hiszen öt percz alatt valóságos udvari hangversenyyel mulattatta őket a felség!

— Miféle hangversenyyel?

— Nos hát: a sarkantyúját pengette és füttyölt arra, amit a magyarok kértek tőle.

*

Iskolában.

Tanító: Mondd meg nekem: Blau, hogy milyen a tábla?

Blau: Fekete.

Tanító: Nana, politizálni nem szabad.

*

Kaszárnyában.

Káplár (önkéntes Grünsafthoz): A lovon nem tudsz ülni, ugy-e libamájevő naplopó, hanem a Vöröstengeren átsétálni jó volt!

* **Köszönetnyilvánítás.** Az oly nagy sikerrel befejeződött országos teniszversenyt a következők voltak szívesek pártolni. — z. v. Des Echerolles Kruspér Sándorné két ajándékkal, Huzella Gyuláné egy ajándékkal, a Lővészegylet 100, báró Karg János és neje 50, Diósi Irén 20, Fleishhacker Gyula 20, Medvigy Mihály 17, Olasz Elemér 14, dr. Fráter Pál és neje 10, dr. Mártonffy Marczel és neje 10, Székely Sándor mérnök és neje 10, Frankó Endre 7, Steiner René 5, Ruzska Kálmán 5, dr. Hoványi Géza 2 koronát. Az itt felsorolt nemes sportpártolóknak, valamint a pályabíráknak ez uton mond hálás köszönetet a versenyzőbizottság.

* **Esküvő.** Holnap, hétfőn délután 5 órakor vezeti oltárhoz *Ulferrb* József kir. kataszteri mérnöksegéd *Sényi* Kornélia kisasszonyt, *Sényi* Károly járásbírósi tisztviselő és neje, szül. *Bereczky* Izabella leányát. Az esküvő az olasz-új plebánia templomban lesz.

* **Tolvaj szakácsné.** Székely Arthur kárára f. hó 28-án szolgálatába lépett *Káló* Mari nevű szakácsnéja ugyanaz nap 3315 korona értékű ékszer és cselédkönyve ellopása után megszökött. Lopott tárgyak következők: 1 kerek briliáns mellű ezüstbe foglalva, ezüst karika akasztóval. 1 arany karperecz közepén opál kövel briliánsokkal körülvéve 1 női arany duplafedelű remontoir óra első fedelén kívül S. R. monogram, felső fedelén egy női arc kép, 1 hosszú női arany óralánc végén 20 frankos aranyemelynek egyik csiszolt oldalán Arthur név van bevésve. 1 sima arany karperecz, 1 ezüst négylevelű lóhere tü, mellűje letörve.

1 sodrott női karperecz, egy ezüst karperecz, 1 sor igaz gyöngy végén egy arany csattal a másik hiányzik, 1 pár gyermek opál fülönfüggő, 1 pár félgömb alaku arany fülönfüggő, 1 keskeny arany karikagyűrű, szélein kopott, 1 ezüst mellű körülvéve nefelejts koszorúval, közepén havasi gyopár és néhány tört aranygyűrű és arany karperecz darabok. Tettes *Káló* Mari itteni elhelyező intézetbe Péczeli illetőségűnek van feltüntetve. Tettes magával vitte *Füzessi* Juliánna bihardíószegi illetőségű szobaleány cselédkönyvét is. A városban f. hó 27-én jött állítása szerint Szolnokról, hol zsidó kántornál szolgált. Személyleírása: 35 év körüli. közepmagas, sovány termetű, hosszas sovány arcu szőke haju, nagy kék szemű, ferdén álló száju, bordó bluzt, lila karton szoknyát és nagymin-táju fehér fejkendőt viselt.

* **Időjelzés.** A központi meteorologiai intézet időjelzése október 1-ére: változó, hűvös, sok helyütt csapadék, zivatarokkal.

x **Dóra-örém** a legjobb pattanások, szeplő, sömör és napégetés ellen ára 1 kor. *Dóra-szappan* 70 fillér, készíti „**Kigyó-gyógyszertár** Nagyvárad, Bémer-tér Telefon: 431. szám.

Pannonia étterme és télikert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.** Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férő-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

x Feltűnést keltő ujdonságok lesznek a mai nap folyamán (egész nap) a *Kenyeres és Engländer* cég látogatott üzletében kiállítva, melynek megtekintésére felhívjuk a hölgyközönség figyelmét.

x Lapunk t. olvasóközönségének szives figyelmét felhívjuk **Cziller Imre** előnyösen, ismert, jóhírnevű divatárú cég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x **Rádium-felfedezés Magyarországon.** A kir. magyar természettudományi társulat chemia ásványtani szakosztályának 1905 márczius 28-iki ülésében Szilárd Béla előadást tartott a Schmidt haer-féle igmándi keserűvíz radio-aktivitásáról, amely szakkörökben nagy feltűnést keltett különösen azért, mert ez az első eset, hogy magyar ásványvizben rádiumot találtak.

x **Igazán bámulatot kelt** mindenkiben az a hatalmas, nagy, szépen és izlésesen összeválogatott raktár, ami most az őszi ujdonságokból fel van halmozva HAÁSZ MANÓ, kézmű és divat áruházába, Nagyvárad, Zöldfa-utca elején s mondhatjuk minden különös érdek nélkül, hogy a **legolcsóbban** ottan lehet vásárolni, mivel ottan van a legnagyobb forgalom, úgy, hogy sokszor látjuk, midőn a jó ismerős vevők önmaguk is segédkezett nyujtanak a kiszolgálásban. Tehát e szép raktár megtekintését és az árak iránti érdeklődésüket senki se mulassza el.

x **Felhívjuk** t. olvasóink szives figyelmét *Debreczeni Lajos* jó hírű géplakatosnak a mai számunkban közölt hirdetésére.

x **Rákos** könyvnyomdáját és papírkereskedését áthelyezte Kossuth (Sas) utca 2 sz. alá, hol eddig a *Schönfeld* könyvkereskedés volt, a *csödtömeget megvásárolta s azon árakat amíg a készlet tart a legolcsóbb árban árusítja*; Rákos régi üzlete Kossuth-utcán (a Bihar-megyei Takarékpénztárral szemben) *csak e hó végéig* marad nyitva. 1313.

x **A Lloyd kávéházban** ma este cigányzene hangversenyez.

IRODALOM.

A törtszámok tanulása és tanítása.

Ez alatt a cím alatt a nagyváradai könyvtáron egy kis füzet jelent meg. E kis füzet szerzője *Rátkay József* községi iskolai tanító, aki a tanítás terén évtizedeken keresztül szerzett tapasztalatai alapján a közönséges és tizedes törtékekkel való műveleteket egy kis füzetben, könnyen áttekinthetően mutatja be. Igen jó szolgálatot tett a kis füzet csaknem mindenkinek, hiszen az életben sokszor van szükség olyan számításokra, miket az iskola padjaiból kikérülve csaknem mindenki elfelejt. Egy tekintés e kis füzetbe megtanít újra arra, amit elfelejtettünk. E kis füzetet felnőtteknek tanítóknak, kisiparosoknak és kisgazdáknak egyaránt figyelmébe ajánljuk. Kapható: Nagyváradon, a Szent László nyomdában. Ára 20 fillér.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Hétfő: Kolibri mama. (Uj színmű.)
Kedd: Kolibri mama.
Szerda: Fatinicza.
Csütörtök: Heidelbergi diákélet.
Péntek: II. Rákóczy Ferencz fogsága.
Szombat: Póztás fiu. (Uj operett.)
Vasárnap: D. u. Vörös hajú. Este Hajduk hadnagya.

Fatinicza.

Ha már nem magyar darabbal nyitották meg az új évadot (a mit pedig elvártunk volna), pótléknak igen jó volt a Fatinicza felírása. Kedves szövegű, még kedvesebb, bár még annál is régiebb darab, annyira régi, hogy szinte ujdonságként hatott.

Néhány megfigyelést lehetett tenni a tegnapi előadás alkalmával.

Először is, az ujonnan összehívott társulat a nyári időszakban össze is tanult. Az összjáték határozottan jobb lett az énekes személynél, mint eddig volt. Játsszóképesség tekintetében sokat haladtak, de talán legtöbbet *Ssekély Gyula* A parasztleányek speciálisista pompásan megállta helyét az operettben s kitűnő komikai érzéket árult el. Érdeklődéssel várjuk, vajjon egyéb árnyalatu szerepekben is ekkora haladást fogunk-e tőle tapasztalni? *Hangja* régi nagy ereje és csengése is megmaradt.

Haladt a játékban *Sz. Nagy Imre* is; éneke kissé fátyolozott volt.

Gerlaci Hermin tess alakja próbált sokat pótolni; no, erre szükség is volt. Czimzerepben, operettben sokkal több és jobb hang kell. Belépője végig hamis hangon ment, aztán is sokszor bele-belevágott egy-egy kellemetlenül félrecsuszott hang. Még *Bárdos Irmával* énekelt duettjei voltak a legjobbak, ahol t. i. *Bárdos Irma* jó hangja uralkodott az övé felett.

Bérczi és *Tihanyi* képviselték ismét a derültebb elemet. Kisebb szerepekben tetszetek *Palásthy* s a négy odalisk, *Anday Terkát* kivéve. Az ének- és zenekar csak dicséretet érdemelnek.

Közönség fölötté csekély számban; jó előjel, mert az eddigi évadok telt házzal kezdődtek, üressel folytatódtak s még üresebbel végződtek. Hátha most fordítva lesz?

A kis közönség egy részét is az ujdonságként híresztelt »harangjelzés» vonzotta. Az egész annyira, hogy pár perczel előadás előtt egy kolomp megszólal, minden különös hatás nélkül. Nem használ, de nem is árt. — r.

A mai előadások. Ma két előadás lesz a Szigligeti-színházban, d. u. 3 órakor színtre kerül az *Aszfaltbetyár* énekes bohózat, este rendes helyárral a *Fános vitéz* daljáték, mindkét darab alsőrendű szereposztásban megy.

A kolibri mama. Hétfő október 2-án veszi kezdetét a tulajdonképpeni tőszézon s a bérlet mindjárt ujdonsággal nyílik meg. A »Kolibri mama» című színművel. »A kolibri mama» színmű tavaszi ujdonsága volt a Népszínháznak s egymásután 40-szer adták A darab cimzserépet *Angyal Ilka* játssa. Kivüle E. Kovács M., *Komáromy M.*, *Simon M.*, *Tóth E.*, *Nagy S.*, *Hajnal*, *Tihanyi*, *Palásthy*, *Sz. Nagy* játsszának a darabban.

EGYESÜLETEK.

Az Orvos egyesület gyűlése. A biharmegyei orvos-gyógyyszerész és természettudományi egyesület f. év október 2-án d. u. 5 órakor a bákaképző intézet tantermében ülést tart, melyre a t. tagok ezennel meghívotnak. *Dr. Konrad Béla* egyesületi jegyző.

MULATSÁG.

Szöllő-estély a Legényegyletben. A nagyváradai kath. legényegylet szöllő-estélyét október hó 8-án tartja azaz a jövő vasárnap az egyesület Teleki-utcai helyiségében. Az estély igen érdekes kis műsorral lesz egybekötve, a mely rendkívül jól fogja mulattatni a közönséget. Egyben értesítjük a tisztelt érdeklődőket, hogy a tánciskola október hó 17-én veszi kezdetét *Herlicska* Nándor jó hírnevű táncztanító vezetése alatt. Akik beiratkozni óhajtanak, szíveskedjenek az egyesület gondnokánál jelentkezni.

SPORT.

Tornakör.

A nagyváradai tornakör, megkezdte hasznos működését. Az elmúlt évi betejező ünnepélyen számos érdeklődő nézte végig a sport kedvelők bravuros ügyességgel bemutatott produkcióit, mely a testi erő az ügyesség a személyes bátorság kifejezését volt hivatva bizonyítani. Ez idény alatt is számos tagja lesz a körnek. Bár a fiatalok inkább ott töltené idejét, mint a dohányfüstös kávéházakban, vagy a porral telt levegőjű aszfalt státiókon. Mert egészséges lélek csak egészséges testben lehet.

A torna kör titkára most a következő értesülést bocsájtotta ki, kérve a még esetleg beiratkozni óhajtókat, hogy minél nagyobb számban teljessék is azt.

A »Nagyváradai Torna Kör» vezetősége nevében tisztelettel értesitem ez uton a kör tagjait, hogy a kör működését a nyári szünet után újra megkezdte. A kör, kebelében alakult ivó tanfolyamra f. hó 2-án veszi kezdetét, a torna terem és a szerek pedig f. hó 3-tól kezdve a tornászok rendelkezésére állanak. — Ugy a vívó, mint a torna órák d. u. 5—7 óráig tartanak — Egyuttal a sport barátok szíves tudomására hozom, hogy vendégeket az egyesület úgy a megnyitáson, mint egyéb alkalmakkor szívesen lát, a tagokul belépni óhajtókat jelentkezők a kör helyiségében az órák alatt d. u. 5—7 vagy pedig hivatalomban Áros ház, számvevőség elfogadtan *Felinek Géza* titkár,

TÁVIRATOK.

A válság.

A békegalambok.

Budapest, szept. 30. (Saját tud. táv.) Egyik a másikat váltogatja, de mindegyik visszajő *olajág nélkül.* Pedig zöldel az

olajfa, csak meg kell találni. A hiba ilyenformán a békegalambokban van. *Rosszul választják őket.* Sem *Cziráky*, sem *Csáky* gróf nem alkalmas rá, hogy a mai helyzet labirintjából kiutat találjon. *Kár volt az öt vezérpolitikust elutasítani.* Azok tudták a helyes irányt, ők jó uton jártak.

Csáky hazament.

Csáky visszautazott a császárvárosból a Szepességbe. Természetesen a nélkül, hogy bármi eredményt tudott volna elérni. Az újságírók előtt begombolkozott álláspontra helyezkedett. Azt mondotta, nekik az a föladatuk, hogy megtudják a történeteket, az övé viszont az, hogy ne közölje az audiencia részleteit.

Ezekről a részletekről egyébként nincs is mit mondani. Egymásután ismétlik a könyvatosok és távirati irodák, hogy Csákynek csak véleménynyilvánító, tanácsadó szerepe volt, hogy a Felső kegyesen fogadta, továbbá, hogy minden közelebbi fölvilágosítást megtagadott, még csak arra a kérdésre sem adott feleletet, hogy várható-e még több kihallgatás is, avagy nem, annál kevésbé arra, hogy elvállalná-e a kabinetalakítást. Csáky meghívása és szereplése tehát az objektív szemléletre nem tehet más benyomást — a nesze semmi fogd meg jól politikánál.

Találgatások.

Két esti lap mégis tudni véli, hogy a főrendiház elnöke a kabinetalakításra vonatkozó föl szólítást tiszteletteljesen elhárította magától, hogy továbbá az ultimátum öt pontját, mint közjogi tévedést, nem helyesli.

Az egyik esti lap illetően értesülésére rádupláz a másik, amely azt mondja, hogy Csáky a már márcziusban kifejtett álláspontjához képest ismét *koalíciós kabinetet ajánlott*, mint amely egyedül képes a megoldásra.

A tőzsde.

A tőzsdén elterjedt hírek szerint a király *Cziráky* után *Wekerlét* és *Szellt* fogja audienciára hívni.

Vádalahelyezés.

Egy képes estilap közlése szerint a koalíció a vádalahelyezési indítványnak még az esetben is érvényt fog szerezni, ha a legközelebbi októberi ülést *királyi kézirat*tal elnapolják.

Szirenhangok.

A kormány felhivatalosa azt mondja, hogy *Fejérváry*nak, valamint a koalíció iránt ellenséges érzelmekkel nem viseltető államférfiúnak — Csákynek — meghívása eléggé bizonyítja, hogy a korona a parlamenti többséggel szemben nem helyezkedik rideg megközelíthetetlen álláspontra. Nevezett lap láthatólag vissza próbálja sirni *Fejérváry*t. És tényleg vannak is verziók, hogy *megint őt bizná meg a király.*

A horvát diákok.

A *zágrábi egyetem* diákjai is csatlakoznak a budapesti egyetem ifjak moz-

galmához. Október elején deputációban jönnek fel a fővárosba, ahol ünnepélyesen fogják őket fogják őket fogadni. Erre nézve már lelkes hangú fölhívást tettek közzé.

A vörösek.

Mint egy függetlenségipárti estilap értesül, a királyi ügyészség a szocialista vezérek ellen megindította a *bűnvádi eljárást lázításra való fölbujás miatt*. Beszerezte az ügyészség az összes sérelmes nyomtatványokat, most a szóbeli fölbujás adataira keres információt.

A szocialista diákok viszont *Ohegyi, Lakatos és Horváth* ellen tettek bűnvádi följelentést.

Ébredő munkások.

3500 *vasmunkás*, mint éjfél után jelentik, részt vesz a fátyásmenetben. A Máv. északi főműhelyének 21 szakegylete kilépett a nemzetközietől s az újjászervezetekhez csatlakozott. Miért nem a keresztény szocialistákhoz? A nemzetközietek alatt sülyed a talaj. A munkások hajlanak a függetlenségi párt felé.

A sportegyletek.

A fátyásmenetben részt vesznek az összes sportegyletek is. A vidékieket is csatlakozásra szólítják.

A püspöki kinevezések.

Budapest, szept. 30. (Saját tud. táv.) A Bud. Tüd., amelynek patentje a légből kapott koholmány, czafol. Fővárosi forrásunk azonban a leghatározottabb formában föntartja a kinevezésekre vonatkozó hírét.

Fejérváry karambolja.

Budapest, szept. 30. (Saját tud. táv.) Fejérváry kocsija ma délelőtt Budáról jövet elütötte *Károly Antalné* 49 éves cselédet, ki a vállán, karján, lábán súlyosan megsérült. Fejérváry azonnal kiszállott kocsijából, 50 koronát adott az asszonynak, kit nyomban a mentők vettek gondozás alá. A gyógyítási költségeket is Fejérváry viseli.

Az új hármasszövetség.

Budapest, szept. 30. (Saját tud. táv.) Szentpétervárról az a hír jött, hogy Witte orosz, német, francia szövetség útját készítette elő.

Ugron rehabilitálása.

Budapest, szept. 29. (Saját tud. táv.) A székelvudvarhelyi törvényszék ítélete 25 írott ivre terjedt s Ugron szerepét igen becsületes világitásba helyezi. Ugron jóhiszeműen járt el s politikai üldözés áldozata lett.

A kolera.

Budapest, szept. 30. (Saját tud. távirata.) A nyugati tartományokban huszonegyedikétől huszonhetedikéig terjedő időben 47 koleraesetet konstataáltak hivatalosan. 25 halállal végződött. Összesen 50 koleraeset fordult eddig elő, amelyek közül huszonnyolc halállal végződött.

NYILTTÉR.

Táncintézet

megnyitás!

1323

Kovács Tivadar

balletmester

a magy. kir. nagyváradi honvéd hadapródiskola és Orsolya-zárda táncstanára táncztanfolyamát — közbejött sürgős elfoglaltsága miatt — **az idén csak október 23-án nyitja meg a «Zöldfa»-szálloda disztermében.** — Az oktatás felőleli az egész koreográfiai táncművészetet és testesthetikát.

Értekezhetni és beiratkozhatni már most lakásán: Beöthy Ödön-utca 11. sz. a.

Pártoljuk a honi ipart!

Az „Első nagyváradi Czipő- és Csizmagyár”

Moskovits Farkas és Tsa

kicsinybeni eladási üzletében.

(Kossuth-utca, régi rendőrségi épület.)

helyi kis iparosok által készített kézmunka czipők kaphatók eredeti gyári szabott árakon, hol mindenféle nagyságban készülnek és nagy választékban raktáron vannak,

Tisztelettel:

Moskovits Farkas és Társa.

Telefon: 417.

Szabott árak.

KÖZGAZDASÁG.

Szőlőbirtokosok és szőlőtelepítők figyelmébe.

A szőlőtelepítések és régebbi ültetvényekben mutatkozó hiányok pótlásának eredménye az elültetett oltványok minőségétől függ. Ép ezért nagy fontossággal bír minden szőlőtermelő részére tudni azt, hogy az ország nagyszámu oltványtelepein hogyan fejlődtek az oltványok az elmúlt rendkívüli száraz nyár tolyamán. Az az oltvány, a mely az abnormalis szárazság következtében kevés levelet és rövid hajtást hozott, a mely a szárazság folytán nem volt képes tartalék-tápanyagot magában felhalmozni, soha sem fogja a kívánt eredményt adni. Ellenben szépen fejlődött oltvány még kevésbé jó kezelés mellett is a szőlőben mindjobban fejlődik és szakszerű ápolásnál már korán hoz hasznót és bőven téríti meg az ápolás költségeit. Hogy mely oltvány-telepről szerezzék be szükségletét az elmúlt nyár nagy szárazsága után, azt a szőlőbirtokos egymagában nem igen tudja megítélni, mivel nincsen abban a helyzetben, hogy személyes látogatás útján szerezzék meggyőződést az egyes telepek mikénti kezeléséről és oltványainak minőségéről. Jó szolgálatot véltünk tehát tenni t. olvasóinknak, a midőn arról értesítjük, hogy a *»Küküllőmenti első szőlőoltványtelep«* Medgyesen, melynek tulajdonosa *Caspari Frigyes*, mint tavaly, az elmúlt száraz nyáron is, ritka szakértelemmel párosult mintakezelés és a nagy költséggel berendezett

vizvezeték segítségével, — oltványait oly kiváló és kifogástalan minőségre emelte és oly szépen fejlődött anyagot képes szállítani, aminőt az ország egy szőlőtelepe sem. A telep költséget és fáradságot nem kimélve, vizvezetékét meg-nagyobbította olyannyira, hogy száraz időben naponta 3—4 millió liter vizet volt képes az ültetvényekre vezetni. Ennek következtében az oltványok oly ideális fejlődést nyertek, hogy ezen telep az ország egy látványossága, melynek megtekintése a többi oltványtelep birtokosoknak csak hasznára válnék, különösen, ha a látottakon okulva, a jövőben szintén nagyobb terjedelmű vízművekről gondoskodnak hogy ők maguk is abba a helyzetbe jussanak, ily szépen fejlődött és kiváló minőségű oltványokat szállíthatni. De nemcsak oltványtelep tulajdonosok, hanem vinczellér egyletek, szőlőbirtosok és minden a szőlőtelepítés iránt érdeklődőnek ajánlhatjuk ezen mintatelep személyes meglátogatását, hogy személyesen meggyőződjenek a szőlőtelep nagyszerű állapotáról és hogy megismerjék a megöntözés nagy értékét. (S.)

A nagy-báródi vásár áthelyezése. A kereskedelemügyi miniszter engedélyt adott, hogy Nagy-Báród községben a f. évi október hó 9-re eső heti vásár ez évben kivételesen október 10-én tartassék meg.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 30.

Buza okt. — — — —	15.94
Rozs okt.-re — — — —	12.64
Tengeri április 1906. — — — —	16.16
Zab ápr.-ra — — — —	12.12
Repeze aug.-ra — — — —	21.06

Értéktözsde.

Budapest, szept. 30.

Oszták hitelrészvény — — — —	669.25
Magyar hitelrészvény — — — —	782.75
Leszámitoló bank — — — —	474.—
Rimamurányi — — — —	588.—
Oszták-m. államvasuti részvény	675.—
Közuti vasut — — — —	572.—
Városi villamos vasut — — — —	314.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 szept. 30-én.

Magyar aranyjáradék 4% — — — —	115.75
Magyar koronajáradék 4 — % — — — —	96.40
Magyar koronajáradék 3 1/2 % — — — —	88.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	96.50
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — —	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön — — — —	221.—
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — — —	166.—
Oszták járadék papirban — — — —	100.30
Oszták járadék ezüstben — — — —	101.20
Oszták járadék aranyban — — — —	119.50
Oszták korona járadék — — — —	100.55
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	162.—
Oszták-magyar bankrészvény — — — —	16.45
Magyar hitelbank részvény — — — —	791.50
Oszták hitelbank intézeti részvény — — — —	6.82 —
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — —	67.9 —
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19.09
Német birodalmi márka — — — —	117.37
London vista — — — —	239.85
Páris vista — — — —	95.32
20 márkás arany — — — —	23.47

A szerkesztésért felelős:

Dr. V UCSKICS GYULA.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban

felvételnek

a

„TISZÁNTUL”
kiadóhivatalában.

Az elmúlt rendkívüli száraz nyár folyamán ismét a

Küküllőmenti Első Szőlőoltvány-telep

Tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes, 46. N.-küküllőm.

volt az egyedüli az egész országban, mely oltványait óriási mennyiségű, naponta 5 millió liternyi vízzel öntözte, s ennek folytán az egyedüli szőlőtelep, amely ez évben is valóban szép és minden tekintetben kifogástalan minőségű szőlőoltványokat szállít.

Képes árjegyzék számos elismerő levéllel ingyen és bérmentve.

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor-darabok a

Magyar Műbutorgyár
Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **POJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalata.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Világhírű
előpataki gyógyvíz

Számtalan elismerő nyilatkozat, a kik ennek használata után a legjobb egészségnek örvendenek! Különösen ajánlható a következő bántalmaknál:

1. **A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörcs, gyomorégsben** a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor- és szélcsábában, hányatoknál.
2. **Altesti vérbőségben, vérpan-gásban, aranyérben** s az ezzel járó rásztkór s kedélykór szokásos székrekedéseinél.
3. **Máj- és lépdeganatokban**, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmainál, sárgaságban, epekövekben, a poszgerj és váltólázakból származott lépdeganoknál.
4. **Fejlődési sápkórban** s az ezen alapuló hószám zavaroknál, a görvélykór torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál.
5. **A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmainál**, a kezdődő húgykő és fővénylegakodás eseteiben kitünő húgy-savoldó.
6. **A méh idült tömüléseinél**, dagainál, fehér folyás s rendetlen havadásnál.
7. **A nemi részek gyengeségeiben.**
8. **Angolkórban**, egyáltalában gyermekeknél a szervezet ép és erős kifejlődését vas- és mézszaralmánál fogva meglepően elősegíti, egészséges embe- reknek is üdítő italul szolgál, s különösen borral vegyítve a háztartásoknál általános használatba van.

Egyedüli főraktár Bihar megye részére.

Maár és Szabó
fűszer-, csemege- és ásványvizek kereskedése
NAGYVÁRADON.

Aki kitünő étvágyfokozó asztali italt óhajt,
Aki gyenge, lábbadozó
Aki ideges, álmatlan,
Aki vérszegény,
Aki sovány,
Aki szoptat,
Aki tüdőbeteg

ne mulassza el saját érdekében a kitünő hatásnak elismert és rendkívül tartós.

HERCULES
maláta-tápsör
különlegességet inni.

Kapható minden nagyobb csemege-, fűszer-kereskedésben, kávéházban, vendéglőben és a **HERKULES SÖRFÖZDE** szétküldési telepén. Budapest. VII., Bethlen tér 3.

Telefon 68-67. — Árjegyzék ingyen. —
Vidékre postán küldünk 5 kg. próbaküldeményt (6 üveg) utánvétellel. Kapható Nagyváradon: **Kiss Károly** czégnél.

Nagyvárad

"Nagyvárad

Hitelbank"

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamattal

és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses jelzálogkölcsonöket nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizo-

nyitvány mutatandó be. Drágább kamatozásu kölcsonöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet

Előnyös feltételek mellett leszámított váltókat Értékpapírok, ékszerék és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Jobb lábbelinek

chevreux, box calf, borjubőr stbből elismert legjobb tisztítószert

GLOBIN,
mert minden nehézség nélkül pompás fényt értek el.

Konserválja a bőrt és puhává teszi.

Fritz Schulz jun.,
Alt.-Gee. Ege i. B., Leipzig

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3/4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (natt), szines fényképesz lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak ketteli áron kerülnek eladásra. Ugranott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, ivlámpák és villamosmotorok eredeti gyári áruk mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzaváló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

Olcso kölcsön.

Tisztelettel értesitem a pénzkölcsönt kérő t. feleket, hogy Mészáros utca 2. sz. a. (Köröspart, Siedl-féle ház, szemben a Rimanóczy szállodával)

bankbizományi és hitelforgalmi irodát

nyitottam. A pénzpiacz terén bank tisztviselői és 12 éven át volt takarékpénztári titkári állásomban nyert tapasztalatok, valamint előkelő bankok képviselete alapján:

1. Jelzálog és hosszú törlesztéses kölcsönök (melyekben a tőke és kamat is benn foglaltatik) 10—50 évre a lehető legrovidebb idő alatt és legalacsonyabb kamatláb mellett minden előzetes díj és költség nélkül folyósítottak;

2. régebbi tartozásokat olcsóbb kamatu kölcsönökkel cserélek fel.

3. köztisztviselőknek, katonatiszteknek állami, megyei, és városi hivatalnokoknak csekély heti részletekben törlesztendő 10—15 éves személyhitelt eszközök ki.

Minden kölcsönügyletben szívesen állok rendelkezésemre és minden díjazás nélkül szolgálak felvilágosítással, utbaigazítással délelőtt 9—12-ig. d. u. 3—6-ig.

Tisztelettel

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár.

Telefon 424 szám.

930.

Kész női és leányka ruhanemű áruház.

A tisztelt szülők figyelmét bátrak vagyunk felhívni, hogy itt még nem létező **kész női és leányka gyermekruha** üzletet nyitottunk, **Zöldfa-utczán, a (Zöldfa-étterem mellett)**

Az őszi és téli idényre a legizlésebb leányka ruhák, női szövet és **selyem blusok**, pongyolák, a legújabb divat szerinti szövet aljak, cloth, batiszt, és **selyem juponok**, női és leányka reform kötényekbeni raktárunkat, a mely a maga nemében egyedül áll, becses látogatásukkal megtisztelni sziveskedjenek.

Gyásruhákat tartunk állandóan raktáron.

Mérték utáni rendeléseket elfogadunk vidéki rendeléseket azonnal szállítunk.

Kiváló tisztelettel

Wéber Testvérek

Nagyvárad,

Bémer tér.

Tisztításához csak

Globus
tisztító kivonatot

használjunk.
Legjobb tisztítószer
a világon

Új üzlet.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utczán

ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy

fűszer-, csemege-üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hézagot pótló intézmény, amennyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Bla ha Istvánné.

Helybelyi megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomagolással asuthoz szállítva.

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utczai szoba s a hozzá tartozó melékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénzránál» Kossuth-utca 4 szám. 1262.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

A t. vevőközönséghez.

Aki kevés költséggel akar szép és legújabb divatu *női és gyermek felöltöket, ruhakelmét, vásznat és fehérneműt, szönyeget, függönyt pokróczokat* és több e szakmába vágó czikkeket előnyös fizetési feltételek mellett vásárolni, látogassa meg a solid árakban elismert

Wallerstein Fülöp Fiai cég

nagyáruházát, Nagyvárad, Bémer-tér (a színházzal szemben.)

a hol folytonos **alkalmi vételek** által sokféle különlegességek kerülnek eladásra.

A többek között most lettek véve nagy mennyiségben **sima, divatos színű selymek** melyeket már 1 koronától kezdve árusítunk.

Továbbá **nagymennyiségű 120 czm. széles téli szövetek métere 40kr-tól.**

10.000 gombolyék legszebb színekben, **selyem pamut 14 kr.**

Tenisz barchetek jó minőségű és jó mosó 80 czm. széles 16 krajezár.

Nagy választék belés és rövidárakban.

Becsés megrendelését kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

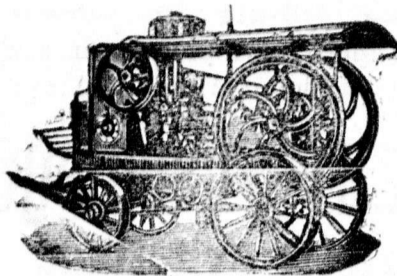
Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

DEBRECZENI LAJOS

gőzerőre berendezett gépműhelye
Kolozsvári-utca 29/43. Nagyvárad

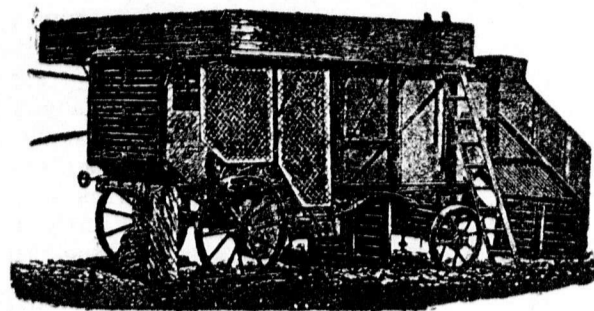
Ajánlom a mai kor igényeinek teljesen megfelelő új gépekkel berendezett műhelyemet; s újonnan felépített gőzcseplőgépeimet, valamint elvállalok bármilyen gépek teljes kijavitását avagy újonnan átalakítását felelőség mellett; u. m. járgányokat, petróleum, gáz, benzin, gőzmotorokat, gőzgépeket, gőzcseplőgépeket és mindenféle gépezeteket.

Készíték mindenféle egyenes és hajlított tengelyeket s mindenféle esztergályozásokat, vas és réz, öntéseket, csapágyakat megmunkálva, eltörött vagy minta után.

Teljesen új tüzszekevényeket avagy kijavitását s gőzmalom berendezések javítását elvállalom.

Új villanyvilágító gépeket (Dinamó) teljesen felszerelve készíték bármilyen nagyságban.

Új gőzhenger furógéppel (cylindere) hengerfurásokat s gépről való leszerelés nélkül vidéken s új karikákkal együtt pontosan készíték.

Eladók

több 6—8 lóerejű M. Allami vasrámás új cséplőgépek, 6—8 lóerejű gőzgépek új használati engedéllyel teljesen üzemképesek felelőség mellett

A több mint félszázad óta fenálló

Le Conservateur

Vezérképviselőség:

NAGYVÁRAD,
SCHLAUCH-TÉR,
Komáromy Jenő.

francia életbiztosító és kihazasító intézet, leányoknak hozományt, fiúknak kezdő üzleti tőkét, szülőknek nyugalmassággal biztosít

csekely évi befizetés alapján.

Az intézet kimutatott tőkéje

482 millió korona

Orvosi vizsgálat nincs!

Magyarországi igazgatóság
Budapest, VII., Kerepesi-ut 30. szám.

Előnyös
feltételek.

AMERIKAI

ÁRUHAZ

kézmű- és női divatáru raktár
Nagyvárad, Fő utca (Bazár épület).

Diaszi leglátogatottabb üzlete.

Bámulatos szép
őszi ajándékok
érkeztek, melyeknek
megytekintése figyel-
met érdemel.

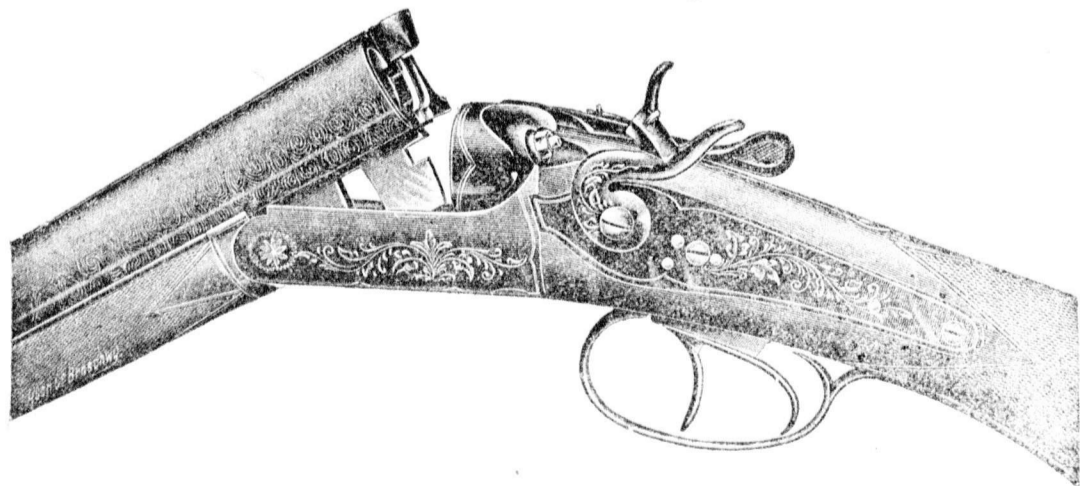
Olcsó árak tekintetében
ez üzlet utólérhetetlen.

Lőrincz Mór Nagyvárad, Szt. János-u. elején.

Lüttichi, Angol és suhli

FEGYVEREK,

töltények és vadászati kellékek a legmérsékeltebb árban.

Hajvágó gépek, önberetvák.

Must mérők
Bor
Pálinka

Szabadalmazott must-pipák, fa és parafa hordóba való dugók és facsapók nagy választékban.

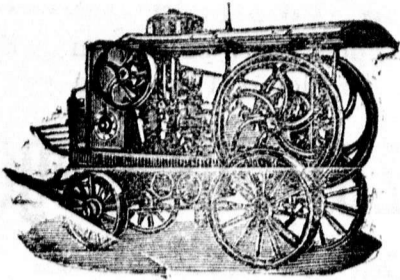
Tűzijátékok
és

szüreti békák

DEBRECZENI LAJOS

gőzerőre berendezett gépműhelye
Kolozsvári-utca 29/43. Nagyvárad

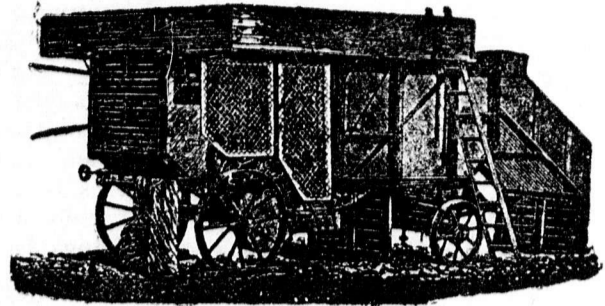
Ajánlom a mai kor igényeinek teljesen megfelelő új gépekkel berendezett műhelyemet; s újonnan felépített gőzcseplőgépeimet, valamint elvállalok bármilyen gépek teljes kijavítását avagy újonnan átalakítását felelőség mellett; u. m. járgányokat, petróleum, gáz, benzín, gőzmotorokat, gőzgépeket-gőzcseplőgépeket és mindenféle gépezeteket.

Készítek mindenféle egyenes és hajlított tengelyeket s mindenféle esztergályozásokat, vas és réz, öntéseket, csapágyakat megmunkálva, eltörött vagy minta után.

Teljesen új tüzszekrényeket avagy kijavítását s gőzmalom berendezések javítását elvállalom.

Új villanyvilágító gépeket (Dinamó) teljesen felszerelve készítek bármilyen nagyságban.

Új gőzhenger furógéppel (ezilinder) hengerfurásokat s gépről való leszerelés nélkül vidéken s új karikákkal együtt pontosan készítek.

Eladók

több 6—8 lóerejű M. Allami vasrámás új esélőgépek, 6—8 lóerejű gőzgépek új használati engedéllyel teljesen üzemképesek felelőség mellett

A több mint félszázad óta fenálló

Le Conservateur

Vezérképviselőség:

NAGYVÁRAD,
SCHLAUCH-TÉR,
Komáromy Jenő.

francia életbiztosító és kiházasító intézet, leányoknak hozományt, fiúknak kezdő üzleti tőkét, szülőknek nyugalmas aggkört biztosít

csekély évi befizetés alapján.

Az intézet kimutatott tőkéje

482 millió korona

Orvosi vizsgálat nincs!

Magyarországi igazgatóság
Budapest, VII., Kerepesi-ut 30. szám.

Előnyös
feltételek.

AMERIKAI

ÁRUHÁZ

kézmű- és női divatáru raktár
Nagyvárad, Fő utca (Bazár épület).

Olaszi leglátogatottabb üzlete.

Bámulatos szép
őszi ujdonságok
érkeztek, melyeknek
megytekintése figyel-
met érdemel.

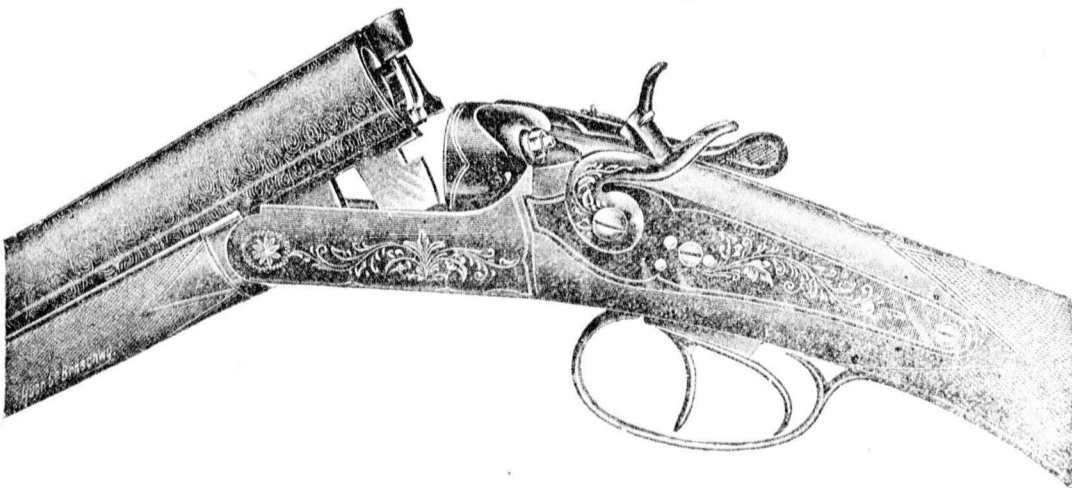
! Olcsó árak tekintetében
ez üzlet utólérhetetlen. !

Lőrincz Mór Nagyvárad, Szt. János-u. elején.

Lüttichi, Angol és suhli

FEGYVEREK,

töltények és vadászati kellékek a legmérsékeltebb árban.

Hajvágó gépek, önberetvák.

Must mérők
Bor »
Pálinka »

Szabadalmazott must-
pipák, fa és parafa hordóba
való dugók és facsapok nagy
választékban.

Tüzijátékok
és

szüreti békák

